

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

קונטרס פורים קטן – תשנ"ב

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

סניף אה"ק כפר חב"ד

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה

הי' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

השער העתק מהקונטרס שחולק בשנת תשנ"ב, בהוספת ניקוד וביאור

בס"ד. ש"פ תצוה, יו"ד אדר-ראשון ה'תשמ"א*

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד, וידועים הדיוקים בזה: דבכל הציוויים שבתורה נאמר צו את בני ישראל וכיוצא בזה, וכאן נאמר ואתה תצוה את בני ישראל. ולהוסיף, דהדיוק מה שנאמר ואתה תצוה הוא לא רק בהלשון אלא גם בהתוכן, דלשון ואתה תצוה משמע שמשא הוא המצוה, וצריך להבין, הרי משה הוא השליח למסור לישראל את ציווי הקב"ה, ולמה נאמר ואתה תצוה. גם צריך להבין מה שנאמר ויקחו אליך, שיביאו השמן למשה³ (אליך), דלכאורה, כיון שהעלאת הנרות היתה על ידי אהרן, למה הוצרך להביא את השמן למשה. גם צריך להבין מה שנאמר שמן גו' כתית למאור, דלכאורה הוה ליה למימר שמן גו' להאיר. גם צריך להבין, דבפסוק שלאחרי זה⁴ נאמר מערב עד בוקר וכאן נאמר להעלות נר תמיד.

והזמ"ג וברי מולי' כו'. אזכיר עה"צ".

(1) ריש פרשתנו (תצוה).

(2) אה"ת פרשתנו (תצוה) ע' א'תקמא. ד"ה וקבל היהודים תרפ"ז ס"ג (סה"מ תרפ"ז ע' קיג. ה'תשי"א ע' 182).

(3) רמב"ן עה"פ.

(4) פרשתנו כו, כא.

(*) יצא לאור בקונטרס* פוריסטקן - תשנ"ב**, "לקראת יום ג' שהוכפל בו כי טוב, פורים קטן . . יום א' פ' כי תשא. ה'תשנ"ב".

(*) קונטרס זה חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' לכאו"א מאנשים נשים וטף.

(**) על הדו"ח אודות הדפסת והפצת המאמר ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ויה"ר שיפעל הפעולה הרצויה

ביאור

השאלה איננה רק מכך שהתורה מאריכה בלשונה אלא היא גם בְּהִתְכַּן, הוספת המילה 'אתה' מדגישה את חשיבותו של משה רבינו דְּלִשׁוֹן 'וְאַתָּה תִּצְוֶה' מְשַׁמֵּעַ שְׁמֵשָׁה הוּא הַמְצִיחַ, וְצָרִיף לְהַבִּין, הֲרִי מִשָּׁה הוּא רַק הַשְּׁלִיחַ לְמַסֵּר לְיִשְׂרָאֵל אֶת צְוֵי הַקְּב"ה וְאִינּוּ הַמְצִיחַ בעצמו, וְלָמָּה נֶאֱמַר וְאַתָּה תִּצְוֶה. גַּם צָרִיף לְהַבִּין דְּיוֹק נּוֹסֵף בְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב מָה שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ', שְׁמַשְׁמַעוֹת מִלִּים אֵלֶּה הֵיא שֶׁיִּבְיָאוּ הַשְּׁמֵן לְמִשָּׁה ('אֵלֶיךָ'), דְּלִכְאוּרָה, בִּיּוֹן שֶׁהֶעֱלֵאת (=הדלקת) הַנְּרוֹת הֵיְתָה עַל יְדֵי אַהֲרֹן וְלֹא עַל יְדֵי מֹשֶׁה, לָמָּה הֶצְרִיף לְהַבִּיא אֶת הַשְּׁמֵן לְמִשָּׁה. גַּם צָרִיף לְהַבִּין מָה שֶׁנֶּאֱמַר 'שָׁמֶן גו' כְּתִית לְמַאֲוֵר', מְדוּעַ הַתּוֹרָה מִשְׁתַּמֶּשֶׁת בְּמִילָה 'מַאֲוֵר' וְלֹא בְּמִילָה 'לְהַאִיר' דְּלִכְאוּרָה הָיָה לִיָּה לְמִימֵר (=היה לו לומר) 'שָׁמֶן גו' לְהַאִיר' שְׁהִי תְּכִלִּיתָה שֶׁל הַדְּלִקַת הַשְּׁמֵן בְּמִנּוּרָה הֵיא 'לְהַאִיר'. גַּם צָרִיף לְהַבִּין, דְּבִפְסוּק שֶׁלְאַחֲרַיָּה זֶה נֶאֱמַר אִוּדוֹת מִשָּׁךְ זְמַן דְּלִיקַת הַנְּרוֹת 'מְעַרְב עַד בֹּקֵר' וְאִכּוּן מִשָּׁךְ זְמַן דְּלִיקַתָם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּכָל יוֹם אִינּוּ בְּמִשָּׁךְ הַיִּמָּמָה כּוֹלָה אֵלֶּא מְעַרְב עַד בּוֹקֵר וְאִילוּ כָּאֵן נֶאֱמַר 'לְהַעֲלוֹת נֵר תְּמִיד'.

במאמר זה מדובר אודות מהות תפקידו של משה רבינו בדורו וכמו כן של נשיאי ישראל שבכל דור ודור שהם ה'משה רבינו' שבכל דור ודור. מדובר אודות עבודתם של בני ישראל הבאה מכוחם של הנשיאים בתקופות השונות ובעיקר בחשכת הגלות. במאמר זה מדובר אודות חידוש נפלא הקשור דווקא בעבודה הנדרשת מאיתנו בדורנו כעת. מאמר זה מיוסד על מאמר דיבור המתחיל "וקבל היהודים" שנאמר על ידי כ"ק אדמו"ר הרי"צ ב'פורים קטן' בשנת ה'תרפ"ז, בזמן המשטר הקומוניסטי בברית המועצות, תקופה קצרה לפני מאסרו הידוע.

אודות הדלקת המנורה בבית המקדש אומר הקדוש ברוך הוא למשה רבינו וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שָׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לְמַאֲוֵר לְהַעֲלוֹת נֵר תְּמִיד, וְיָדוּעִים הַדְּיוּקִים בְּלִשׁוֹנוֹ שֶׁל פְּסוּק זֶה הַדְּיוּק הַרְאִשׁוֹן הוּא דְּבָבֵל הַצְּוִיִּים שֶׁבְּתוֹרָה נֶאֱמַר 'צו' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה 'דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' 'אִמּוֹר לָהֶם' כְּלוֹמֵר בְּרוּךְ כָּל בְּפִינָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵל מֹשֶׁה רַבִּינוּ לֹא מוֹפִיעַת הַמִּילָה 'אתה', וְאִילוּ כָּאֵן נֶאֱמַר 'וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל'. וְלְהוֹסִיף, דְּהַדְּיוּק בְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאַתָּה תִּצְוֶה' הוּא לֹא רַק בְּהִלְשׁוֹן כְּלוֹמֵר

(ב) ומבאר כ"ק מורי וחמי אדמו"ר (במאמרו הידוע דיבור המתחיל וקבל היהודים⁵ שנאמר בפורים קטן תרפ"ז⁶), דציווי (תצוה) הוא צוותא וחיבור⁷. וזהו ואתה תצוה את בני ישראל, שמשה הוא מקשר ומחבר את בני ישראל עם אור אין סוף⁸. ועל ידי שמשה משפיע לישראל (שמקשר אותם עם אור אין סוף), על ידי זה נעשה יתרון והוספה במשה. [דמשה וישראל הם דוגמת ראש ורגל, כמו שנאמר⁹ שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב, דכל ישראל הם הרגלים דמשה, ומשה הוא הראש שלהם. וכמו שבאדם הרגלים מוליכים את הראש למקום שהראש מצד עצמו אינו יכול להגיע לשם, כמו כן הוא במשה וישראל, שעל ידי ישראל (הרגלים דמשה) מיתוסף עילוי במשה. דזהו מה שנאמר שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב, שעל ידי רגלי העם נמשך הגילוי דאנכי בקרב של משה¹⁰]. וזהו ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית גו', דעל ידי שמשה יצוה ויקשר את בני ישראל עם אור אין סוף, על ידי זה יביאו בני ישראל שמן זית למשה (ויקחו אליך), שיוסיפו תוספות אור במשה.

(8) כ"ה בסד"ה ואתה תצוה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' ונ). ובכ"מ. ובד"ה זה תרפ"ז ס"ד בתחלתו (ועד"ז רסט"ו) "תקשר את בני ישראל" ואינו מוסיף "עם אור" ס". ויש לומר, דבהאמר מפרש שמשה מקשר את בני ישראל עצמם, כדלקמן ס"א (9) בהעלותך יא, כא. (10) ראה בכ"ז בד"ה הו"ל תרפ"ז ס"ה.

(5) השייכות דהביאור באתה תצוה גו' לוקבל היהודים גו' - ראה לקמן ס"ט ואילך. (6) נרפס ב"התמים" חוברת ז לה, ג [שלו, ג] ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' קי ואילך. ה'תשי"א ע' 180 ואילך. - ראה שם ס"ד. (7) כ"ה גם בתו"א פרשתנו פכ, א (עה"פ ואתה תצוה). ובכ"מ. וראה בהנסמן בסה"מ מלוקט ח"ג ע' עב הערה 55.

ביאור

דְּמֹשֶׁה, וּמֹשֶׁה הוּא הָרֹאשׁ שְׁלֵהֶם. וְכִמוֹ שְׁבָגוּף אָדָם עִם הַיּוֹת שֶׁהָרֹאשׁ הוּא מַעַל הָרְגָלִים וְהוּא זֶה שֶׁמֵּנִיחִים אֶךְ בִּיהַד עִם זֶה הָרְגָלִים מוֹלִיכִים אֶת הָרֹאשׁ לְמִקּוֹם שֶׁהָרֹאשׁ מִצֵּד עֲצָמוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהִגִּיעַ לְשֵׁם, כְּמוֹ כֵן הוּא בְּמֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל, שְׁעַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל (שֶׁהֵם הָרְגָלִים דְּמֹשֶׁה) דּוּקָא עַל יָדָם מִתּוֹסֵף עֲלוֹי בְּמֹשֶׁה. מֵהוּתָה שֶׁל עֲלִיהָ זֶה שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ הִנְגַּרְמַת עַל יְדֵי הַשְּׁפַעְתּוֹ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַמּוּזָה בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק דְּזִהוּ מַה שְׁנֹאֲמַר 'שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רְגָלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ', שְׁעַל יְדֵי 'רְגָלֵי הָעָם' כְּלוּמַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵינִים הָרְגָלִים שֶׁל מֹשֶׁה נִמְשָׁף וּמִתְגַּלֵּה הַגְּלוֹי דְּ'אֲנִכִּי בְּקִרְבּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הַמִּילָה 'אֲנִכִּי' רִמּוּזָה לְהַתְּגַלּוֹת עֲצָמוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּנֹאמַר 'אֲנִי ה' אֱלוֹקֶיךָ'. וְזִהוּ 'אֲתָתָה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית גו', דְּעַל יְדֵי שְׁמֹשֶׁה 'יִצְוֶה' בְּמִשְׁמַעוֹת שֶׁל 'צוּתָא' וְיִקְשֶׁר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם אֲוֹר אֵין סוֹף, עַל יְדֵי זֶה יִבְיָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶן זֵית לְמֹשֶׁה ('וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ'), כְּלוּמַר שְׁיִוְסִיפוּ תוֹסְפוֹת אֲוֹר בְּמֹשֶׁה.

(ב) וּמִבְּאֵר כְּבוֹד קְדוּשַׁת מוֹרֵי וְחָמֵי אֲדָמוֹ"ר (בְּמֵאֲמָרוֹ הַיְדוּעַ דְּבוּר הַמִּתְחִיל "וְקִבַּל הַיְהוּדִים" שְׁנֹאֲמַר בְּפִרְיִים קָטָן תרפ"ז), דְּמִשְׁמַעוֹתָה הַפְּנִימִית שֶׁל הַמִּילָה 'צוּוֹה' ('תִּצְוֶה') הוּא יִצִּירַת 'צוּתָא' וְחִבּוּר בֵּין הַקְּצוּנָה לְבֵין הַקְּצוּנָה, כְּלוּמַר בֵּין יִשְׂרָאֵל לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְזִהוּ הַהִסְבֵּר מְדוּעַ הַפְּסוּק מְדַגִּישׁ אֶת חִשְׁבִּיתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ בְּאוּמְרוֹ 'וְאֲתָתָה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', כִּיוּן שְׁמֹשֶׁה הוּא זֶה שְׁיוֹצֵר אֶת ה'צוּתָא', הוּא זֶה שֶׁמְקַשֵּׁר וּמְחַבֵּר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִם אֲוֹר אֵין סוֹף. וְעַל יְדֵי שְׁמֹשֶׁה מְשַׁפֵּיעַ לְיִשְׂרָאֵל (כְּלוּמַר שְׁמֵקְשֶׁר אוֹתָם עִם אֲוֹר אֵין סוֹף), עַל יְדֵי זֶה נִעֲשֶׂה יִתְרוֹן וְהוֹסְפָה בְּדַרְגָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. [הִסְבִּיחַ לִכְן שֶׁלְמִרוֹת שְׁדַרְגָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ הִיא לְמַעְלָה מֵהָעָם, שֶׁלִּכְן הוּא זֶה שֶׁבְּכוּחוֹ לְהַשְׁפִּיעַ לָהֶם, אֶךְ דּוּקָא עַל יָדָם נִעֲשִׂית בּוֹ רִמּוּמֵת יִתִּירָה, הִרִי זֶה נַעוּץ בְּקִשֵׁר הַנְּשַׁמְתִּי שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּמֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל הֵם דְּגַמַּת רֹאשׁ וְרֵגֶל, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבִּינוּ 'שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רְגָלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ', דְּכָל יִשְׂרָאֵל הֵם בְּכַחֲנֵת הָרְגָלִים

ג) ולבאר זה, מקדים בהמאמר¹¹ שמושה רבינו נקרא רעיא מהימנא, דשני פירושים בזה. שהוא רועה נאמן של ישראל ושהוא זן ומפרנס את ישראל בענין האמונה. דהאמונה שישנה בישראל מצד עצמם, שישראל הם מאמינים בני מאמינים¹², אפשר שתהי' בבחינת מקיף, וזה שמושה רועה ומפרנס את ישראל בענין האמונה הוא שהאמונה תהי' בפנימיות. וזהו מה שכתוב בזהר¹³ ההיא אמונה דלעילא יתזן ויתפרנס מגי' על ירך (על ידי משה), דזה שמושה זן ומפרנס את האמונה הוא שממשיך אותה בפנימיות. וממשיך בהמאמר, דזה שמושה הוא רעיא מהימנא, הכוונה בזה היא גם לאתפשטותא דמשה שבכל דור¹⁴, דראשי אלפי ישראל

11) סעיף ד.

12) שבת צז, א.

13) ח"ג רכה, ב

14) תקו"ז תס"ט (קיב, א. קיד, א).

ביאור

כן כאשר הקשר הוא באופן 'מקיף' מציאותו של האדם נשאר כמקודם. דוגמה לדבר: אדם השומע רעיון רוחני הקשור בסברה שכלית עמוקה, כאשר מדובר בסברה אשר ביכולת האדם להכילה בשכלו, להבינה ולהסבירה לעצמו היטב, אזי שכל האדם מתאחד עימה ועל ידי כך מתעדן ונעשה קרוב יותר לרוחניות. אך כאשר אין האדם מסוגל להכיל רעיון זה בשכלו, הרי למרות שהוא חש שמדובר בדבר עמוק והוא בהתפעלות מכך, מכל מקום הרעיון נשאר מחוץ לשכלו כך שהאדם נשאר מגושם כמקודם. כמו כן כאשר מדובר אודות האמונה של יהודי בקדוש ברוך הוא. למרות שהאמונה קיימת באדם אך יתכן שאיננה מתאחדת עם מציאותו הגלויה, שכלו ורגשותיו. שכלו ורגשותיו אינם משתנים בעקבות אמונתו בה' אחד, אמונה זו לא מתקבלת אצלם. אופן זה של אמונה הוא בבחינת 'מקיף'. תפקידו של משה רבינו הוא לגרום לכך שהאמונה תאיר בנשמות ישראל באופן פנימי, שהאמונה תתאחד עם מציאותו הגלויה של יהודי ותחדור ותתקבל בשכלו וברגשותיו ובכל פעולותיו עד כדי כך שהם יהיו מתאימים לאמונתו בה' אחד. וְזֶהוּ מַה שְׁפָתוֹב בְּזֵהר "הֵיאָה אָמוּנָה דְלְעִילָא יִתְזָן וְיִתְפָּרְנָס מִגִּי' עַל יָרֵךְ" (=אותה אמונה עליונה תהיה נזונת ומכוללת על ירך, כלומר על ידי משה), דְּזֶה שְׁמֹשֶׁה זָן וּמְפָרְנָס אֶת הָאָמוּנָה, משמעות הדבר הוא שְׁמֹשֶׁה וּמְפָרְנָס אֶת הָאָמוּנָה תְּהִיָּה בְּפָנִימִיּוּת. הסברת המושגים 'מקיף' ו'פנימיות': הקשר בין שני דברים יכול להיות באופן 'פנימי' ובאופן 'מקיף'. כאשר האדם בא במגע עם דבר שביכולתו להפנימו, להכילו בתוכו ולהתאחד עימו אזי קשר זה הינו 'פנימי'. מה שאין כן כאשר הדבר נשאר מחוץ ליכולת האדם להכילו ואינו מתאחד עימו, הוא נשאר מחוצה לו. קשר זה הינו בבחינת 'מקיף'. קשר 'פנימי' בא לידי ביטוי בכך שמציאות האדם משתנה בהתאם לדבר עימו הוא נקשר ומתאחד. מה שאין

ג) ולבאר זה, מקדים בהמאמר שְׁמֹשֶׁה רְבִינוּ נְקָרָא רְעִיא מְהִימְנָא', דְּשֵׁנִי פִירוּשִׁים בְּזֵה. פירוש אחד הוא 'רועה נאמן'. רועה נאמן פירושו שאינו נאמן רק לבעלי הצאן אלא הוא נאמן לצאן עצמם בכך שהוא מוסר את נפשו אפילו עבור כבשה אחת ואינו מוכן להחליפה באחרת. כמו כן משה רבינו שְׁהוּא רְעִיא נְאֻמָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. 'הפירוש השני הוא 'רועה אמונה' שמשמעותו היא, כשם שתפקידו של רועה צאן הוא להאכילם במרעה טוב ומזין, כך ישנו צורך להאכיל את נשמות ישראל במרעה של 'אמונה' חו עבודתו של משה רבינו שְׁהוּא זָן וּמְפָרְנָס (=מכלכל) אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעֵנִין הָאָמוּנָה. הטעם לכך שישנו צורך בפעולתו של משה רבינו בלהאכיל את נשמות ישראל ב'אמונה', בו בזמן שלכאורה האמונה כבר קיימת בהם שהרי הם קבלוה בירושה מאבותינו אברהם יצחק ויעקב, הסיבה לכך היא דְּהָאָמוּנָה שְׁיִשְׁנָה בְּיִשְׂרָאֵל מְצַד עֲצָמָם, שְׁיִשְׂרָאֵל הֵם מְאָמִינִים בְּגִי מְאָמִינִים, ללא פעולתו של משה רבינו אֲפֻשֶׁר שְׁתִּהִיָּה בְּבַחֲנִית מְקִיף, וְזֶה שְׁמֹשֶׁה רְעִיא וּמְפָרְנָס (=מכלכל) אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעֵנִין הָאָמוּנָה, משמעות הדבר הוא שְׁהָאָמוּנָה תְּהִיָּה בְּפָנִימִיּוּת. הסברת המושגים 'מקיף' ו'פנימיות': הקשר בין שני דברים יכול להיות באופן 'פנימי' ובאופן 'מקיף'. כאשר האדם בא במגע עם דבר שביכולתו להפנימו, להכילו בתוכו ולהתאחד עימו אזי קשר זה הינו 'פנימי'. מה שאין כן כאשר הדבר נשאר מחוץ ליכולת האדם להכילו ואינו מתאחד עימו, הוא נשאר מחוצה לו. קשר זה הינו בבחינת 'מקיף'. קשר 'פנימי' בא לידי ביטוי בכך שמציאות האדם משתנה בהתאם לדבר עימו הוא נקשר ומתאחד. מה שאין

שבכל דור הם מחזקים את האמונה דישראל (שבדורם), שהאמונה שלהם תהי בפנימיות. וכמו מרדכי¹⁵, שהי' האתפשטותא דמשה שבדורו, כמאמר רבותינו ז"ל¹⁶ שמרדכי בדורו כמשה בדורו, שגם בזמן גזירת המן, שלימוד התורה וקיום המצוות אז הי' קשור עם מסירות נפש, הקהיל קהילות ברבים לחזק את אמונתם של ישראל בהוי' ולעמוד חזק בלימוד התורה וקיום המצוות. ולאחרי שמבאר בארוכה שמשה ואתפשטותא דילי' שבכל דרא מחזקים את האמונה דישראל, מבאר¹⁷ דיוק לשון הכתוב שמן גו' כתית למאור (למאור ולא להאיר), שבזמן הגלות, שכאו"א הוא נשבר ונדכא, כתית, על ידי זה מגיעים למאור (העצם) שממנו נמצא האור. וצריך להבין השייכות והפירוש בכתית למאור להמבואר (בהמאמר) לפני זה שמשה [ואתפשטותא דילי' שבכל דרא] זן ומפרנס את האמונה שתהי' בפנימיות.

(15) ראה בד"ה הג"ל תרפ"ז ס"ג וסט"ו.

(16) אסת"ר פ"ו, ב.

(17) בד"ה הג"ל תרפ"ז סט"ו.

ביאור

המקור אשר מְמַנְוּ נִמְצָא הָאֹר. הסברת הדברים: במילה 'מאור' מכוונת המקור של 'האור'. לדוגמה, השמש עצמה לעומת האור היוצא ממנה נקראת בשם 'מאור' היות והיא המקור של האור. אחד ההבדלים בין המאור לאור הוא בכך שהמאור הינו הדבר עצמו לעומת האור שאינו אלא מציאות שחוצה הימנו, בדוגמת השמש עצמה לעומת האור שלה שהוא חוצה הימנה. לכן המושגים 'מאור' ו'אור' קשורים במושגים 'עצם' ו'גילויים', 'עצם' פירושו הדבר בעצמו, לעומת זאת הגילויים הם בדוגמת אור השמש שאינו אלא מה שמתגלה ממנה אך איננו השמש עצמה. דברים אלה הם בבחינת משל כלפי התגלותה של הנשמה האלוקית. כאשר מדובר אודות הנשמה האלוקית, ישנה מצד אחד דרגתה הגלויה בגוף האדם, דרגה זו קשורה בכוחותיו הגלויים של האדם, שכלו ומידותיו. דרגה זו היא בבחינת רובד הגילויים שלה. לעומת זאת ישנה 'עצם הנשמה', כלומר הנשמה כמו שהיא בעצמה, אשר להיותה חלק אלוקה ממעל ממש הרי איננה שייכת ואיננה נתפסת כלל בגוף המוגבל ובכוחותיו הגלויים של האדם. כאמור, דווקא על ידי המצב של 'כתית' זוכים להתגלות ה'מאור', 'עצם הנשמה'. וְצִרְיָן לְהַבִּין את הַשִּׁיכוּת בין העניינים השונים המבוארים במאמר של כ"ק אדמו"ר הרי"צ. השייכות דְּהַפְרוּשׁ בְּכִתִּית לְמְאֹר לְהַמְבָּאָר (בְּהַמְאָמְר) לְפָנֵי זֶה שְׁמֹשֶׁה [וְאֵתְפִּשְׁטוּתָא דִּילִיָּה שְׁבָכְל דְּרָא] זָן וּמְפָרְנֵס אֶת הָאֱמוּנָה שְׁתִּהִיָּה בְּפִנִּימִיּוּת.

משה רבינו והם גם כן בבחינת 'רעיא מהימנא', דְּרָאֲשֵׁי אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבָכְל דּוֹר הֵם מְחִזְקִים אֶת הָאֱמוּנָה דִּישְׂרָאֵל (שְׁבָדוֹרֵם), שְׁהַאֱמוּנָה שְׁלֵהֶם תְּהִיָּה בְּפִנִּימִיּוּת. וְכִמוֹ מְרַדְכִי, שְׁהִיָּה הָאֵתְפִּשְׁטוּתָא דְּמֹשֶׁה שְׁבָדוֹרוֹ, כְּמֵאֲמַר רְבוּתֵינוּ ז"ל שְׁמְרַדְכִי בְּדוֹרוֹ כְּמֹשֶׁה בְּדוֹרוֹ, עבודתו של מרדכי היתה בכך שְׁגַם בְּזִמְנֵי גִזְרַת הַמֶּן, שְׁלֵמוֹד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת אִז הִיָּה קְשׁוֹר עִם מְסִירוֹת נַפְשׁ, הַקְּהִיל קְהִלוֹת בְּרַבִּים לְחִזְק אֶת אֱמוּנָתָם שְׁלֵ יִשְׂרָאֵל בְּהוֹי' וְלַעֲמֵד חִזְק בְּלֵמוֹד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת. וְבַהֲמִשְׁךְ הַמֵּאֲמַר "וּקְבַל הַיְהוּדִים", לְאַחֲרֵי שְׁמִבְּאָר בְּאַרְכָּה שְׁמֹשֶׁה וְאֵתְפִּשְׁטוּתָא דִּילִיָּה שְׁבָכְל דְּרָא (=וְהַתְּפִשְׁטוּת שֶׁלוֹ שְׁבָכְל דּוֹר) מְחִזְקִים אֶת הָאֱמוּנָה דִּישְׂרָאֵל, מְבָאָר הַדִּיּוּק בְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב "שְׁמֵן גּו' כְּתִית לְמְאֹר" (כאמור בסעיף א') הַדִּיּוּק הוּא כִּכְ הַהֲתוֹרָה אוֹמֵרֵת שֶׁצּוֹרֵךְ בְּשִׁמְן הוּא 'לְמְאֹר' וְלֹא 'לְהָאִיר', הַמְשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל זֶה הַיָּא: הַמִּלָּה 'כְּתִית' רוֹמֵזֵת עַל הַמִּצַּב בּוֹ נִמְצָאִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹלוֹת, וְהַמִּלָּה 'לְמְאֹר' רוֹמֵזֵת עַל הַתְּגַלּוֹת לֵה הֵם זּוֹכִים דּוּוֹקָא בְּעַקְבוֹת כִּךְ. שְׁבִזְמַן הַגְּלוּת, שְׁאִו כָּל אֶחָד וְאֶחָת הוּא נִשְׁבָּר וְנִדְכָּא, שׁוֹ מִשְׁמַעוֹת הַמִּלָּה 'כְּתִית' בְּמוֹכֵן שֶׁל 'שְׁבִיחָה', הִרִי דּוּוֹקָא עַל יְדֵי זֶה מְגִיעִים לְהַתְּגַלּוֹת שֶׁל הַמְּדִרְיָנָה הַנִּקְרָאת בְּשֵׁם 'מְאֹר' (שְׁהוּא הָעֵצָם) שֶׁמַּעֲלָתָהּ הִיא כִּכְ שְׁיָא לְמַעֲלָה מִמֵּהוּת שֶׁל 'אור', הִיא

ד) והנה הביאור בפסוק ואתה תצוה בא (בהמאמר) בהמשך להמבואר בתחלת המאמר, דפירוש וקבל היהודים את אשר החלו לעשות¹⁸ הוא שקבלו מה שהחלו בהזמן דמתן תורה¹⁹. דבמתן תורה היתה ההתחלה (החלו לעשות), ובימי אחשורוש (בזמן גזירת המן) היתה הקבלה, וקבל היהודים. [ועל דרך מאמר רבותינו ז"ל²⁰ על הפסוק²¹ קיימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקבלו כבר, דזה שהקדימו נעשה לנשמע במתן תורה רק הקבלה, ובימי אחשורוש²² קיימו מה שקבלו²³]. ומדייק בהמאמר, שלכאורה הוא דבר פלא²⁴, דבמתן תורה היו ישראל בתכלית העילוי, והי' אז אצלם גילוי אלקות בדרגא הכי נעלית [דנוסף לזה שגם קודם מתן תורה היו גילויים נעלים ביותר, הגילוי שהי' ביציאת מצרים ובפרט בקריעת ים סוף, הנה הגילוי שהי' בשעת מתן תורה הי' גילוי נעלה עוד יותר], ובימי אחשורוש היו ישראל בתכלית הירידה, דנוסף להעלם וההסתר שבכל גלות [דכל גלות הוא בדוגמת גלות מצרים²⁵, וכמו שבגלות מצרים כתיב²⁶ ולא שמעו אל משה מקוצר

(23) כ"ה גם בתו"א מג"א צח, א דוקבל היהודים את אשר החלו לעשות הוא ע"ד "קיימו מה שקבלו" - אף שלכאורה הם שני ענינים שונים, ראה סה"מ מלוקט שם הערה 4.

(24) הביאור בדיוק לשון זה - ראה ד"ה וקבל היהודים דפורים קטן ה'תשל"ח ס"א (סה"מ מלוקט ח"א ע' שיז).

(25) ראה ב"ר פט"ז, ה "כל המלכיות נקראו על שם מצרים על שם שהם מצירות לישראל".
(26) וארא ו, ט.

(18) אסתר ט, כג.

(19) כ"ה גם ברד"ה וקבל היהודים בתו"א מג"א צו, ג. ובכ"מ - נסמנו ברד"ה וקבל היהודים ה'תשי"א (סה"מ מלוקט ח"ג ע' סז הערה 4).

(20) שבת פח, א.

(21) אסתר ט, כז.

(22) מהמשך הענינים בהמאמר ובתו"א שבערה הבאה (וראה גם תו"א שם צט, רע"א. ובכ"מ) משמע, דזה שקבלו בימי אחשורוש הוא בזמן הגזירה. ובפרש"י ד"ה בימי אחשורוש "מאבתת חס שנעשה להם". ואולי יש לומר דשני ענינים בזה - ראה לקמן ס"ט

ביאור

דְּזָה שֶׁהִקְדִּימוּ אֶת אִמִּית 'נַעֲשֶׂה' לְנִשְׁמַע' בְּמִתְן תּוֹרָה הִיְתָה רַק הַקְּבִלָּה שֶׁל הַתּוֹרָה אֲךָ קִבְּלָה זו יִכְלָה לְהַתְעַרֵּר, וּבִימֵי אַחְשׁוֹרוֹשׁ קִיְּמוּ מִה שֶׁקְּבִלּוּ מִשְׁמַעוֹת 'קִיּוֹם' זֶה הָיָא נְתִיבָת תּוֹקֵף לְקִבְּלָה שֶׁקִּיבְּלוּ עַל עֲצֻמָּה בְּתַחִילָה]. וּמִדִּיק בְּהַמְאָמֵר, שֶׁלְּכֹאֲרָה הוּא דְּבֵר פְּלֵא, דְּבְּמִתְן תּוֹרָה הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּתַכְלִית הַעֲלִיּוֹ, וְהָיָה אֲזַ אֲצֻלָּם גְּלוּי אֱלֻקוֹת בְּדִרְגָּא הַכִּי נַעֲלִית [דְּנוֹסֵף לְזָה שְׁגָם קוֹדֵם מִתְן תּוֹרָה הָיוּ גְּלוּיִים רוּחָנִים נַעֲלִים בְּיוֹתֵר, הַגְּלוּי הַאֲלוּקִי שֶׁהָיָה בִּיציאת מצרים ובִּפְרָט בְּקִרְיעַת יָם סוּף, הִנֵּה הַגְּלוּי שֶׁהָיָה בְּשַׁעַת מִתְן תּוֹרָה הָיָה גְּלוּי נַעֲלָה עוֹד יוֹתֵר] אֲשֶׁר מִכֹּל זֶה מוּבֵן בְּשַׁעַת מִתְן תּוֹרָה הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּתַכְלִית הַמַּעֲלָה, וְלַעֲוֹמַת זֹאת בִּימֵי אַחְשׁוֹרוֹשׁ הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּתַכְלִית הִירֵדָה, דְּנוֹסֵף לְהַעֲלֵם וְהַהֲסֵתֵר שֶׁל אֹרֵחַ שְׁקִיּוֹם כָּכָל גְּלוּת [דְּכָל גְּלוּת הוּא בְּדִגְמַת גְּלוּת מִצְרַיִם, וְכִמוּ שֶׁבְּגְלוּת מִצְרַיִם כְּתִיב

ד) וְהִנֵּה הַבְּאִיֹר בְּפִסּוּק "וְאַתָּה תְּצַוֶּה" בָּא (בְּהַמְאָמֵר) בְּהַמְשָׁף לְהַמְבֹאֵר בְּתַחִלַּת הַמְאָמֵר, דְּפִרּוֹשׁ הַפִּסּוּק שְׁנֵאמַר בְּמַגִּילַת אִסְתֵּר "וְקִבְּלֵ הַיְהוּדִים אֶת אֲשֶׁר הִחֲלוּ לַעֲשׂוֹת" מִשְׁמַעוֹתוֹ הַפְּשוּטָה שֶׁל הַפִּסּוּק הָיָא שְׁהִיְהוּדִים קִבְּלוּ עַל עֲצֻמָּה אֶת מִצְוֹת חַג הַפּוּרִים לְדוֹרוֹת הַבָּאִים כִּשְׁם שֶׁהִחֲלוּ לַעֲשׂוֹת בְּשֵׁנָה הַרְאֻשׁוֹנָה. אֲךָ מִשְׁמַעוֹתוֹ הַפְּנִימִית שֶׁל הַפִּסּוּק הוּא שֶׁקְּבִלּוּ מִה שֶׁהִחֲלוּ בְּהִזְמִן דְּמִתְן תּוֹרָה כְּלוֹמַר הֵם קִבְּלוּ עַל עֲצֻמָּה לֹא רַק אֶת מִצְוֹת הַפּוּרִים אֲלָ אֶת כֹּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה, וּבִאֲפֻן יוֹתֵר נַעֲלָה מִהַצּוּרָה בַּהֵם קִבְּלוּ זֹאת בְּמִתְן תּוֹרָה עַל הַר סִינַי. דְּבְּמִתְן תּוֹרָה הִיְתָה רַק הַהֲתַחֲלָה (הַחֲלוּ לַעֲשׂוֹת), וּבִימֵי אַחְשׁוֹרוֹשׁ (בְּזִמְן גְּזִירַת הַמֶּן) הִיְתָה הַקְּבִלָּה הַשְּׁלִימָה, וְקִבְּלֵ הַיְהוּדִים. [וְפִירוֹשׁ פְּנִימִי זֶה הוּא עַל דְּרָף מְאָמֵר רְבוּתֵינוּ ז"ל עַל הַפִּסּוּק שְׁנֵאמַר גַּם כֵּן בְּמַגִּילַת אִסְתֵּר "קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְהוּדִים", דּוֹרְשִׁים עַל כֵּךְ חו"ל שְׁהִיְהוּדִים קִיְּמוּ בְּזִמְן אַחְשׁוֹרוֹשׁ מִה שֶׁקְּבִלּוּ בְּכָר בְּמִתְן תּוֹרָה,

רוח ומעבודה קשה, על דרך זה הוא בכל גלות, שישנם כמה ניסיונות בקיום התורה והמצוות], הנה אז (בזמן גזירת המן) הי' ההעלם וההסתר עוד יותר, ואף על פי כן, בזמן מתן תורה, כשהיו ישראל בתכלית העילוי, הייתה רק ההתחלה (החלו לעשות), ובזמן גזירת המן, כשהיו בתכלית השפלות, אז דווקא קבלו מה שהחלו במתן תורה. ומבאר בזה, דבזמן הגזירה, הי' קיום התורה ומצוות שלהם במסירות נפש. [דנוסף לזה שהי' להם מסירות נפש שלא לכפור ח"ו [כמבואר בתורה אור²⁷, שבאם היו ממירים דתם לא היו עושים להם כלום, כי הגזירה היתה רק על היהודים, ואף על פי כן לא עלתה על דעתם מחשבת חוץ ח"ו], הי' להם מסירות נפש גם על קיום התורה ומצוות²⁸, ועד שהקהילו קהילות רבים ללמוד תורה במסירות נפש²⁹]. והתעוררות המסירות נפש שלהם היתה על ידי מרדכי היהודי, משה שבדורו. וזהו וקבל היהודים את אשר החלו לעשות, דבמתן תורה הייתה רק ההתחלה ובזמן גזירת המן היתה הקבלה, כי על ידי שהי' להם אז מסירות נפש בפועל על תורה ומצוות נתעלו (בענין זה) למדרגה נעלית יותר מכמו שהיו בזמן מתן תורה, ולכן אז דוקא הייתה הקבלה, וקבל היהודים.

קל שבקלים מוסר נפשו (תניא פ"ח. ובכ"מ).
29) שזהו חידוש גדול עוד יותר, כמובן בפשטות.

27) מג"א צ"א ב. צז, א. צט, ב. וראה גם במקומות שנשמנו בטה"מ מלוקט ח"ג ע' סח הערה 12.
28) שזהו חידוש גדול יותר, כי בנוגע לאמונה, גם

ביאור

עצם אמונתם בה' אלא הי' להם מסירות נפש גם על קיום התורה ומצוות, ועד כדי כך שהקהילו קהילות ברבים ללמד תורה במסירות נפש]. והתעוררות המסירות נפש שלהם הייתה על ידי מרדכי היהודי, שכאמור הוא היה משה שבדורו. ועל פי האמור אודות גדול המעלה שהיתה קיימת דווקא בעבודת ה' בזמן גזירת המן כיוון שהיא היתה מתוך מסירות נפש והו' ההסבר לכך ש'קבל היהודים את אשר החלו לעשות', דבמתן תורה הייתה רק ההתחלה ובזמן גזירת המן הייתה הקבלה, כי על ידי שהי' להם אז מסירות נפש בפועל על תורה ומצוות נתעלו (בענין זה) למדרגה נעלית יותר מכמו שהיו בזמן מתן תורה, ולכן אז דוקא הייתה הקבלה השלימה של התורה, וקבל היהודים.

בסעיף הקודם למדנו שצריך להבין את הקשר בין הענינים השונים המבוארים במאמר של כ"ק אדמו"ר הרי"צ, הפירוש הפנימי במילים 'כתית למאור' ותפקידו של משה רבינו בתור 'רעיא מהימנא'.

"ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודת קשה", על דרך זה הוא בכל גלות, שישנם כמה ניסיונות בקיום התורה והמצוות], הנה אז (בזמן גזירת המן) הי' ההעלם וההסתר עוד יותר, ואף על פי כן, בזמן מתן תורה, כשהיו ישראל בתכלית העילוי, הייתה רק ההתחלה (החלו לעשות), ובזמן גזירת המן, כשהיו בתכלית השפלות, אז דוקא קבלו מה שהחלו במתן תורה. ומבאר בזה, דבזמן הגזירה, הי' קיום התורה ומצוות שלהם במסירות נפש. [מסירות נפשם הייתה גדולה ביותר דנוסף לזה שהי' להם מסירות נפש שלא לכפור חס ושלום [כמבואר בתורה אור, שבאם היו ממירים דתם לא היו עושים להם כלום, כי הגזירה הייתה רק על היהודים ולא על אלה שאינם 'יהודים' אלא 'עבדים'. יהודים הם אלה הכופרים בעבודה זרה, ואף על פי כן לא עלתה על דעתם מחשבת חוץ כלומר מחשבה אודות המרת הדת חס ושלום], ויתירה מזו מסירות נפשם הייתה לא רק על

ולכאורה יש לומר, שהפירוש בכתיב למאור, שעל ידי כתיב (נשבר ונדכא) מגיעים להמאור, הוא ביאור על זה שבזמן הגזירה דוקא באו למסירות נפש באופן נעלה ביותר³⁰, כי מסירות נפש היא מצד עצם הנשמה שלמעלה מגילוי, מאור (שממנו נמצא האור), ועל ידי שהיו אז במצב דכתיב (נשבר ונדכא), נתגלה עצם הנשמה, מאור.

אבל מהמשך וסדר הענינים בהמאמר שהפירוש בכתיב למאור בא לאחרי הענין דרעיא מהימנא, משמע, דענין כתיב למאור שייך גם לזה שמשה זן ומפרנס את האמונה שתהי' בפנימיות.

(ה) ויש לבאר זה על פי הידוע³¹ דזה ישראל מאמינים באלקות באמונה פשוטה ואין צריכים ראיות על זה הוא מצד שני טעמים. לפי שמזליהו חזי³². דהנשמה שלמעלה וואה אלקות (ראי' שלמעלה משכל), וזה פועל בהנשמה שבגוף

דמזלי' חזי, דהנשמה כמו שהיא למעלה היא רואה כו', וכן ענין האמונה שמצד עצם הנשמה".
(32) לשון הגמרא - מגילה ג, א.

(30) ראה הערות הקודמות.
(31) ראה המשך תער"ב ח"א פס"א (ע' קיד). וראה גם המשך הנ"ל ח"ב ע' א'קפב "האמונה כו' משום

ביאור

צְרִיכִים רְאִיּוֹת עַל זֶה הוּא מְצַד שְׁנֵי טַעְמִים.
הסברת הדברים האמורים לקמן:

כאמור בסעיף ג', בנשמה האלוקית ישנן דרגות שונות, אשר עצם הנשמה למעלה מכולן. ישנו חלק הנשמה הקשור בגוף האדם ובכוחותיו הגלויים. למעלה ממנו ישנו חלק הנשמה שאינו נתפס כלל בגוף הגשמי. אך עצם הנשמה היא למעלה מכל הדרגות האמורות. ביתר ביאור: אודות הנשמה האלוקית נאמר בספר התניא שהיא חלק אלוקה ממעל ממש אך ביחד עם כך נאמר עליה שהיא בבחינת "אלוקות כפי שנעשה בבחינת נברא" כלומר במהותה הפנימית היא חלק אלוקה אך בחיצוניותה היא בעלת 'תבנית' של נברא בעל מציאות לעצמו. הדרגות השונות הקיימות בנשמה האלוקית, זו שבגוף וזו העליונה יותר, קשורות בחלק זה של הנשמה האלוקית. הדרגה התחתונה ככולה במסך החומר של הגוף ולכן איננה רואה כי אם את הגשמיות שסוכבת אותה. לעומתה הדרגה העליונה יותר רואה את אור ה' אשר אין מקום פנוי ממנו. אך עצם הנשמה זוהי פנימיותה של הנשמה אשר היא ואלוקות הינם דבר אחד ממש.

אמונתו של יהודי נובעת משני טעמים. טעם אחד הוא לפי שְׁמֻזְלִיָּהּוּ חֲזִי (=לפי שמולם רואה). 'מזל' הינו כינוי לחלק הנשמה שלמעלה מהגוף, כלומר דְּהַנְּשָׁמָה שְׁלִמְעָלָה רֹאֶה אֱלֻקוֹת (וכאמור לקמן בסעיף הבא שְׂרָאָה גורמת להתאמתות חזקה שְׁלִמְעָלָה מְזו הנגרמת

וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהַפְּרוֹשׁ בְּכִתִּיב לְמַאוּר', והוא שְׁעַל יְדֵי מִצַּב שֶׁל 'כְּתִיב' (כו האדם נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּא) דווקא על ידי כך מְגִיעִים לְהַתְּגַלוֹת 'הַמַּאוּר', הרי היה ניתן לומר שענין זה איננו קשור עם הסברת תפקידו ועבודתו של משה רבינו בתור 'רעיא מהימנא' אלא הוא באור על זֶה שְׁבֻזְמֵן הַגְּזִירָה דְּדוּקָא בְּאוֹ לְמַסִּירוֹת נַפְשׁ בְּאוֹפֵן נְעֻלָּה בְּיוֹתֵר. כִּי מַסִּירוֹת נַפְשׁ הֵיא דְּבֵר הַנוֹבֵעַ מְצַד עֵצִים הַנְּשָׁמָה שְׁכַאמֹר בְּסַעֲיָף ג' הֵיא דְּרַגְגָּה כּוֹז בְּנַפְשׁ שְׁלִמְעָלָה מְגֻלוֹי, אֲשֶׁר הֵיא נִקְרָאת בְּשֵׁם 'מַאוּר' (שְׁמַמְנוּ נִמְצָא הָאוֹר), וְעַל יְדֵי שֶׁהָיוּ אֲזַ בְּעַקְבוֹת קוּשֵׁי הַגִּזְרָה בְּמִצַּב דְּכִתִּיב' (נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּא), נִתְגַּלָּה עֵצִים הַנְּשָׁמָה, מַאוּר. אֲבָל מִהַמְשָׁף וְסֹדֵר הָעֲנִינִים בְּהַמַּאוּר "וְקַבֵּל הַיְהוּדִים" שֶׁהַפְּרוֹשׁ בְּכִתִּיב לְמַאוּר' בָּא בְּמַאמֵר דוּקָא לְאַחֲרֵי הָעֲנִינֵן דְּרַעֲיָא מִהֵימְנָא', מִכֵּךְ מִשְׁמַע, דְּעֲנִינֵן כְּתִיב לְמַאוּר' שִׁיף גַּם לְתַפְקִיד הַרַעֲיָא מִהֵימְנָא' כְּלוֹמֵר לְזֶה שְׁמֻשָּׁה זֵן וְיִמְפְּרִינְס אֶת הָאֲמוּנָה שֶׁתְּהִיָּה בְּפִנְיָמִיּוֹת.

(ה) בסעיף זה מבאר הקשר בין עבודתו של משה רבינו בהחדרת האמונה בפנימיות לבין גילוי עצם הנשמה. ויש לבאר זה על פי הידוע דזה שְׁיִשְׂרָאֵל מְאֲמִינִים בְּאֱלֻקוֹת בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה וְאִין

האמונה באלקות. ועוד ביאור, דשורש האמונה הוא מעצם הנשמה (שלמעלה ממזלי' חזי). דזה שעצם הנשמה מקושרת באלקות היא התקשרות עצמית (שאינה תלוי' בסיבה, גם לא בענין הראי' שלמעלה משכל). ויש לומר, דמהחילוקים שבין שני הביאורים (הענינים) הוא, דהאמונה בהנשמה המלוכשת בגוף הבאה מראיית הנשמה שלמעלה היא בבחינת מקיף. דכיון שהנשמה שלמעלה היא למעלה מהתלבשות לכן פעולתה בהנשמה המלוכשת בגוף היא בבחינת מקיף. ובכדי שהאמונה (בהנשמה המלוכשת בגוף) תהי' בפנימיות, הוא על ידי גילוי ההתקשרות

ביאור

הפנימית של הרגליים ושל הידיים ושל כל אחד מאיברי האדם. כאמור בסיפור, מצד אחד הסבא' איננו הראש ואיננו הידיים, אך ביחד עם זה הסבא' זוהי נשמתו הנמצאת ומתגלה בתוך האיברים כולם. כל כולו של הסבא נמצא בכל אחת משתי ידיו, ברגליו וכדו'.

כמו כן, כאשר מדובר אודות הנפש האלוקית, ישנן מצד אחד הדרגות השונות הקיימות בה שהם בדוגמת האיברים שלה וישנה 'עצם הנשמה' שמעבר אליהן. 'עצם הנשמה' איננה דרגה נוספת, היא מעבר לכל הדרגות. הדרגות השונות קשורות ב'תבניות' רוחניות שונות, חלק הנשמה שבגוף מוגבל ב'תבנית' הקשורה בכוחותיו הגלויים של האדם, חלק הנשמה שלמעלה מהגוף מוגדר אף הוא ב'תבנית' הקשורה ברוחניותם של עולמות עליונים, לעומת זאת 'עצם הנשמה' מופשטת מכל 'תבנית' שהיא. אך ביחד עם זה 'עצם הנשמה' היא הנקודה הפנימית והיא בבחינת 'הנשמה' של הדרגות כולן.

וְיֵשׁ לוֹמֵר, דְּמַהְחִלּוּקִים וְהַבְּדִלִים שֶׁבִּין שְׁנֵי הַבְּאֻרִּים (הָעֵנִינִים) הַמְּסִבִּירִים אֶת הַטֵּעַם לְאִמּוֹתוֹ שֶׁל הַיְהוּדִי) הוּא, דְּהָאֱמוּנָה הַקֵּיִמָּת בְּהַנְשָׁמָה הַמְּלַבֶּשֶׁת בְּגוֹף הַבָּאָה כְּתוּצָא מֵרְאִית הַנְּשָׁמָה שְׁלִמְעֵלָה, הִרִי הַצּוּרָה בַּה קֵיִמָּת אִמּוֹנָה זֶה בְּגוֹף הָיָא בְּבַחֲיִנַת מְקִיף כְּאִמּוֹר בְּסַעֲיָף ג' בַּחֲיִנַת מְקִיף פִּירוּשָׁה שֶׁהָאֵדָם חֵשׁ בָּהּ וּמִתְפַּעֵל מִמֶּנָּה אֵין אִין זֶה מִתְקַבֵּל בְּכּוּחוֹתָיו הַגְּלוּיִים, שְׁכָלוּ וּרְגִשׁוֹתָיו וְכָל פְּעוּלוֹתָיו אִינֵם מִשְׁתַּנִּים בְּעַקְבוֹת אִמּוֹנָה זֶה. דְּכִיּוֹן שְׁרוּחָתָיוּתָהּ שֶׁל הַנְּשָׁמָה שְׁלִמְעֵלָה הִיא קְשׁוּרָה בְּתַבְנִיַת' כּוֹז שְׁלִמְעֵלָה מְשִׁיכּוֹת לְהַתְּלַבְּשׁוֹת בְּגוֹף לְכֹן פְּעֻלָּתָהּ בְּהַנְשָׁמָה הַמְּלַבֶּשֶׁת בְּגוֹף אִינֵנָה יְכוּלָה לְהַתְּקַבֵּל בְּתַבְנִיַת' הַמְּצוּמְצֵמֶת שֶׁל הַכּוּחוֹת הַגְּלוּיִים וְלִכֵּן הִיא בְּבַחֲיִנַת מְקִיף. וּבְכַדִּי שְׁהָאֱמוּנָה (בְּהַנְשָׁמָה הַמְּלַבֶּשֶׁת בְּגוֹף) תְּהִיָּה בְּפָנִימִיּוֹת כְּלוֹמֵר שֶׁהָאִמּוֹנָה תִּתְקַבֵּל וְתִקְלָט גַּם בְּשִׁכּוּל וּרְגִשׁוֹתָיוּתָהּ שֶׁל הָאֵדָם וְתִדְרֹר בְּכָל פְּעוּלוֹתָיו, הוּא דּוּקָא עַל יְדֵי גְלוּי נְקוּדָה עֲמוּקָה יוֹתֵר בְּנִשְׁמָה שֶׁהִיא הַתְּתַקְּשָׁרוֹת

על ידי (שִׁכָּל), וְזֶה פּוֹעֵל בְּהַנְשָׁמָה שֶׁבְּגוֹף הָאֱמוּנָה בְּאֱלֻקוֹת. וְעוֹד בְּאֹר מְנִיין נוֹבַעַת הָאִמּוֹנָה שֶׁל הַיְהוּדִי, דְּשֶׁרֶשׁ הָאֱמוּנָה הוּא מְעַצֵּם הַנְּשָׁמָה (שְׁלִמְעֵלָה גַּם מְמֻלָּיָה חֲזִי). דְּזֶה שְׁעָצֵם הַנְּשָׁמָה מְקִשֶׁרֶת בְּאֱלֻקוֹת הִיא הַתְּתַקְּשָׁרוֹת עֲצֵמִית (שְׁאִינָה תְלוּיָה בְּסִבָּה חִיצוֹנִית, גַּם לֹא בְּעֵנִין הָרְאִיָּה שְׁלִמְעֵלָה מִשְׁכָּל. כְּלוֹמֵר זֶה הַתְּתַקְּשָׁרוֹת הַקֵּיִמָּת בַּה מְצַד עֲצֵמָה לְהִיּוֹתָהּ חֵלֶק אֲלוּקָה מִמַּעַל מִמַּשׁ, כֵּן שֶׁאֲלוּקוֹת זֶה הִיא וְהִיא זֶה אֲלוּקוֹת).

הסברת הדברים האמורים לקמן:

כאשר מדובר אודות הקשר בין הדרגות השונות של הנשמה הרי זה על דרך הקשר הקיים בין חלקי האדם אשר מהם מציאותו מורכבת, איברי גופו ונשמתו. הדבר יובן בבהירות באמצעות הסיפור הבא: פעם, בהיות אדמו"ר הצמח צדק ילד, ישב בחיקו של סבו, אדמו"ר הזקן וקרא "סבא, סבא!". ויאמר לו סבו "איפה הוא סבא?" הצביע הילד על ראש הסבא. אמר הסבא: "זהו הראש של סבא, אך היכן סבא?" הצביע הילד על ידיו של הסבא: "הנה סבא". אמר הסבא: "אלה הן ידיו של סבא, אך היכן סבא?" וכך חזר הדבר על עצמו בצורות שונות. ירד הילד מברכיו של סבו והסתתר מאחורי הדלת. לפתע צעק "סבא! סבא!" פנה אליו אדמו"ר הזקן "מה?" אמר הילד "הנה, זהו סבא"

הסברת הדברים: מציאות האדם כוללת את איברי גופו ואת נשמתו. האיברים שונים זה מזה מן הקצה אל הקצה. כל אחד מאיברי גוף האדם מוגדר ב'תבנית' מסויימת השונה מזו של שאר האיברים. לכל איבר יש את תפקידו הפרטי המיוחד לו. לעומת זאת נשמת האדם איננה איבר נוסף, היא מהותו הפנימית של האדם הנמצאת בתוך האיברים כולם. נשמת האדם איננה קשורה ב'תבנית' כזו או אחרת של איבר מסויים, באותה מידה שאיננה מוגדרת בתבנית של 'רגליים' כך גם איננה מוגדרת בתבנית של 'ראש', היא למעלה מ'רגליים' והיא למעלה מ'ראש'. אך ביחד עם זה היא הנשמה של ה'ראש' והיא הנשמה של ה'רגליים'. היא המהות

עצמית דעצם הנשמה. כי עצם הנשמה היא העצם של הנשמה המלוכשת בהגוף, ולכן, האמונה דהנשמה המלוכשת בהגוף שמצד עצם הנשמה היא בפנימיותה. ועל פי זה יש לבאר קשר הענינים שבהמאמר, שהענין ד(כתית) למאור בא בהמשך לביאור הענין דרעיא מהימנא, כי זה שמשו זן ומפרנס את האמונה שתהי' בפנימיות הוא על ידי שהוא מְגַלָּה את עצם הנשמה (שלמעלה ממזלי' חזי), מְאֹר שלמעלה מְאֹר. ומה שנאמר כתית למאור, ומבאר בהמאמר שבכדי להגיע להמאור הוא על ידי הענין דכתית שבזמן הגלות הוא, כי עיקר הגילוי דעצם הנשמה (מְאֹר) הוא בענין המסירות נפש (שעיקרו הוא בזמן הגלות), כדלקמן.

ו) והענין הוא, דזה שהאמונה דישראל היא באופן שהוא מוסר נפשו על זה, הוא (בעיקר) בהאמונה שמצד עצם הנשמה. דהאמונה מצד זה שהוא רואה (מזלי' חזי), הגם שהיא בתוקף גדול [כידוע דההתאמתות שמצד הראי' היא התאמתות גדולה ביותר³³], מכל מקום, כיון שהאמונה שלו היא מצד סיבה (מצד

33) שלכן "אין עד נעשה דיין" (ר"ה כו, א). וראה לקו"ש ח"ו ע' 121. וש"נ.

ביאור

כאמור בסעיף ד' 'עצם הנשמה' לעומת הכוחות הגלויים נקראת בשם 'מְאֹר' שְׁלִמְעֵלָה מְאֹר'. ומה שְׁנֵאָמַר בפסוק "כתית למאור", ומבאר הרי בהמאמר שבכדי להגיע לה'מאור' הוא על ידי הענין ד'כתית' שְׁקִיִּים דווקא בזמן הגלות ולא בזמנו של משה רבינו במדבר אשר אז לא היה מצב של 'כתית', הביאור בכך הוא, כי למרות שעצם הנשמה מתבטאת ביכולת להחדיר את האמונה בפנימיות אך עֵקֶר הגלוי והביטוי דְעֵצֶם הַנְּשָׁמָה ('מְאֹר') הוא מתגלה בְּעֵנִין הַמְּסִירוֹת נֶפֶשׁ (שְׁעִקְרוּ הוא בזמן הגלות), כְּדִלְקָמֵן.

ו) וְהַעֲנִין הוּא, הסכרת הקשר בין גילוי עצם הנשמה למסירות נפש, דְזֶה שְׁהַאֲמוּנָה דִישְׂרָאֵל היא בְּאֹפֶן שֶׁהוּא מוֹסֵר נֶפְשׁוֹ עַל זֶה, הוּא (בְּעֵקֶר) בְּהַאֲמוּנָה שְׁמֻצָד עֵצֶם הַנְּשָׁמָה. דְכֵאִשֶׁר מְדוּבָר אודות הַאֲמוּנָה הַתַּחְנוּנָה יוֹתֵר, הַנוֹכֵחַת מֻצָד זֶה שֶׁהוּא רוֹאֶה (מְזִלְיָה חֲזִי), הַגֵּם שֶׁהוּא בְּתוֹקֵף גְּדוֹל [כְּפִדּוּעַ דְּהִתְאֲמָתוֹת שְׁנִגְרַמַת מֻצָד הַרְאִיָּה, שֶׁהָאֵדָם לֹא רַק הַבֵּין בִּשְׁכּוֹל שֶׁכֵּךְ הִדְבֵר אֵלָא הוּא גַם רֵאָה זֹאת בְּעַצְמוֹ הוּא הַתְּאֲמָתוֹת גְּדוֹלָה בְּיֹתֵר], מִכָּל מְקוֹם, בֵּינָן שְׁהַאֲמוּנָה שְׁלֹו בְּאֹפֶן הַזֶּה הוּא נֹכֵחַת מֻצָד סִבָּה חִיצוֹנִית (מֻצָד זֶה שְׁרֹאָה) וְאִינָה

עֲצֻמִּית דְעֵצֶם הַנְּשָׁמָה. כִּי עֵצֶם הַנְּשָׁמָה עִם הַיּוֹתָה מֻצָד מֵהוֹתָה לְמַעֲלָה מְכַל דְרַגְגָה שְׁהִיא, אֵךְ דּוּקָא הוּא הַעֵצֶם (=העצמיות והפנימיות) שֶׁל הַנְּשָׁמָה הַמְּלַבֶּשֶׁת בְּהַגּוּף, וְלִכֵּן, הַאֲמוּנָה דְהַנְּשָׁמָה הַמְּלַבֶּשֶׁת בְּהַגּוּף שְׁקִימַת בַּה מֻצָד עֵצֶם הַנְּשָׁמָה הוּא בְּפִנְיָמִיּוּתָהּ.

בסוף סעיף ד' למדנו שמוכרח להיות קשר בין פעולתו של משה רבינו בתור 'רועה אמונה' לבין מצב ה'שבירה' הקיים בזמן הגלות, לכאורה מדובר בדברים הקשורים ברבדים שונים לחלוטין של הנפש. תפקידו של 'רועה אמונה', להחדיר את האמונה בפנימיות, קשור ברובד הגלוי של האדם. לעומת זאת ה'כתית' וה'שבירה' שבזמן הגלות קשורים ב'עצם הנשמה'. אך על פי מה שלמדנו בסעיף זה אשר דווקא האמונה הנוכעת מ'עצם הנשמה' קשורה בפנימיות האדם יובנו הדברים.

ועל פי זה יש לבאר קשר הענינים שבהמאמר "וקבל היהודים", שביאור הענין ד(כתית) למאור שזו התגלותה של עצם הנשמה בְּהַמְשָׁךְ לְבֵאֹר הַעֲנִין דְרַעֲיָא מְהִימְנָא' דבר המוכיח שיש קשר ביניהם, כי זה שְׁמֻשָׁה זָן וּמְפָרְנָס אֶת הַאֲמוּנָה שֶׁתְּהִיָּה בְּפִנְיָמִיּוֹת הוּא עַל יְדֵי שֶׁהוּא מְגַלָּה אֶת עֵצֶם הַנְּשָׁמָה (שְׁלִמְעֵלָה מְזִלְיָה חֲזִי), אִשֶׁר

זה שרואה) ואינה קשורה עם עצם מציאותו, אינו מוכרח שימסור נפשו על זה, וזה שהאמונה דישראל היא באופן שהוא מוסר נפשו על זה הוא מפני שהאמונה באלקות היא העצם שלו, ולכן אי אפשר כלל שיכפור ח"ו.

ועל פי זה יש לבאר מה שכתוב בהמאמר דזה שמשא הוא רעיא מהימנא (שהוא זן ומפרנס את האמונה) הוא גם בנוגע לרועי ישראל שבכל דור (אתפשטותא דמשה שבכל דרא) שהם מחזקים את האמונה דישראל שיעמדו במסירות נפש בקיום התורה ומצוות. דלכאורה, זה שמשא זן ומפרנס את האמונה הוא (כמבואר בכמה מקומות³⁴ וגם במאמר זה עצמו³⁵) על ידי שמשפיע לישראל דעת באלקות שעל ידי זה באה האמונה בפנימיות, וזה שרועי ישראל שבכל דור מחזקים האמונה (המבואר במאמר זה³⁶) הוא שהאמונה דישראל תהי' באופן דמסירות נפש. ועל פי הנ"ל יש לומר, שעיקר הענין דרעיא מהימנא הוא זה שהוא זן ומפרנס את האמונה עצמה, שהאמונה תהי' לא רק כמו שהיא מצד הגילויים

36) משא"כ בתו"א שם "יורדין ניצויצין מנשמת מרע"ה כו' ללמד דעת את העם".

34) תו"א משפטים עה, ב. ובכ"מ. וראה גם תניא רפמ"ב.
35) סעיף יא.

ביאור

במסירות נפש בקיום התורה ומצוות. דלכאורה צורת עבודתו של משה רבינו וצורת עבודתם של הצדיקים שלאחריו שונה, שהרי זה שמשה זן ומפרנס את האמונה הוא (כמבואר בכמה מקומות וגם במאמר זה עצמו) על ידי שמשפיע לישראל דעת באלקות שתהיה להם הבנה בשכל והרגשה בלב באלקות, שעל ידי זה באה האמונה בפנימיות, זאת אומרת שעיקר התעסקותו של משה רבינו עם בני ישראל היא ברובד של הכוחות הגלויים שלהם. ולעומת זאת זה שרועי ישראל שבכל דור מחזקים האמונה (המבואר במאמר זה) אין זה בכך שהם עוסקים בלהסביר את הדברים בשכל וליישבם ברגש הלב אלא תפקידם הוא שהאמונה דישראל תהיה באופן דמסירות נפש, אשר מסירות נפש קשורה עם התעוררות עצם הנפש שלמעלה מהכוחות הגלויים. ועל פי הנ"ל בסעיף ה' אשר גם היכולת להחזיר את האמונה בכוחותיו הגלויים של האדם קשורה בגילוי האמונה הנובעת מעצם הנשמה. יש לומר, שעיקר הענין דרעיא מהימנא הוא זה שהוא זן ומפרנס את האמונה עצמה, כלומר שהאמונה שאצל בני ישראל תהיה לא רק דרגת האמונה כמו שהיא מצד הגלויים (כלומר מצד שהנשמה

קשורה עם עצם מציאותו מציאותו של האדם והאלקות הינם שני דברים נפרדים והקשר ביניהם נגזר על ידי שהם רואים זה את זה, לכן אינו מוכרח שימסור נפשו על זה כיוון שאינו חש שעצם קיומו תלוי בקשר שלו עם אלקות, ואם כן זה שעצם קיומו תלוי בקשר דישראל היא באופן שהוא מוסר נפשו על זה הוא מפני שהיא נובעת מעצם הנשמה, אשר ברובד זה האמונה באלקות היא העצם שלו מבחינת עצם הנשמה אין לה קיום בלי אלקות, אלקות זה היא והיא זה אלקות, ולכן אמונה זו היא באופן כזה שאי אפשר כלל שיכפור חס ושלום וממילא הוא מוסר את נפשו. על פי האמור שתפקידו של משה רבינו הוא לגלות את האמונה הנובעת מעצם הנשמה, יוכן בעומק יותר הקשר הפנימי בין משה רבינו עצמו לבין הצדיקים בדורות שלאחריו שהם בבחינת ההתפשטות שלו, למרות שצורת עבודתם שונה.

ועל פי זה יש לבאר מה שכתוב בהמאמר "וקבל היהודים" דזה שמשה הוא רעיא מהימנא (כאמור בסעיף ג') שהוא זן ומפרנס את האמונה) הוא גם בנוגע לרועי ישראל שבכל דור (שהם נקראים בשם אתפשטותא דמשה שבכל דרא) שהם מחזקים את האמונה דישראל שיעמדו

(מצד זה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות) אלא מצד עצם הנשמה. וזה שמה שמשיך את האמונה בפנימיות (בדעת והשגה) הוא תוצאה מזה שהוא זן ומפרנס את האמונה עצמה (המשכת וגילוי האמונה כמו שהיא מצד עצם הנשמה). וכנ"ל (סעיף ה), דהמשכת האמונה בפנימיות (בדעת) הוא על ידי גילוי ההתקשרות עצמית דעצם הנשמה. ועל פי זה יש לומר, דבזה שבהדורות שהוצרכו למסירות נפש בפועל חיזקו רועי ישראל (אתפשטותא דמשה) את האמונה דישראל שתהי' במסירות נפש, נתגלה הענין דרעיא מהימנא (בענין זה³⁷) עוד יותר מבמשה עצמו. כי המשכת וגילוי האמונה כמו שהיא מצד עצם הנשמה [שעל ידי משה ואתפשטותא דילי' שבכל דרא], עיקר התגלותה הוא מסירות נפש בפועל.

ז והנה ידוע שהמסירות נפש בפועל על תורה ומצוות של כל ישראל היתה בפורים (בזמן גזירת המן). שהמסירות נפש דחנוכה (בזמן גזירת יון) היתה (בעיקר) במתתיהו ובניו, והמסירות נפש בזמן גזירת המן היתה בכל ישראל. ועל פי זה יש לבאר מה שמוכח בהמאמר³⁸ ממדרש¹⁶ שמרדכי הי' שקול בדורו כמשה בדורו, דהגם שאתפשטותא דמשה הוא בכל דור מכל מקום איתא במדרש שמרדכי

(37) ראה לקמן הערה 56.

(38) סעיף ג.

ביאור

בכך נתגלה הענין ד'רעיא מהימנא' (בענין זה) עוד יותר מבמשה עצמו. כי המשכת וגילוי האמונה כמו שהיא מצד עצם הנשמה [שעל ידי משה ואתפשטותא דיליה שבכל דרא], הי' למרות שהיא מתבטאת גם בעבודתו של משה בלמדו דעת את העם, אך עקר התגלותה הוא מסירות נפש בפועל דבר שהיה קיים דווקא בדורות שבזמן הגלות. ז) במאמר של כ"ק אדמו"ר הרי"צ, בתור דוגמא לרועי ישראל שעוררו את המסירות נפש בבני ישראל, מוזכר דווקא מרדכי היהודי. דבר זה נוגע לדורנו אנו. והנה ידוע שהמסירות נפש בפועל על תורה ומצוות של כל ישראל ולא רק של חלק מהעם, היתה בפורים (בזמן גזירת המן). שהרי לעומת זאת, המסירות נפש דחנוכה (בזמן גזירת יון) היתה (בעיקר) במתתיהו ובניו, והמסירות נפש בזמן גזירת המן היתה בכל ישראל. ועל פי זה יש לבאר מה שמוכח בהמאמר ממדרש שמרדכי הי' שקול בדורו כמשה בדורו חז"ל משווים את מרדכי דווקא למשה רבינו, דהגם שהענין של "אתפשטותא דמשה" הוא קיים בכל דור ולא רק בדורו של מרדכי, מכל מקום איתא (=מוכח) במדרש שמרדכי

שלמעלה רואה אלקות) אלא שתאיר בהם האמונה שמצד עצם הנשמה. וזה שבפועל משה ממשיך את האמונה בפנימיות (כלומר התעסקותו בלהחזיר וליישב את הדברים בדעת והשגה) הוא תוצאה מזה שהוא זן ומפרנס את האמונה עצמה (זו תוצאה של המשכת וגילוי האמונה כמו שהיא מצד עצם הנשמה). וכנ"ל (סעיף ה), דהאפשרות שתוכל להיות המשכת האמונה בפנימיות (כלומר בדעת ובהשגת השכל) הוא על ידי גילוי ההתקשרות עצמית דעצם הנשמה. על פי האמור מובן שאין זה רק שישנו קשר בין עבודתו של משה רבינו לבין עבודתם של רועי ישראל שלאחריו, אלא שעיקר עבודתם היא אחת, גילוי האמונה הנובעת מעצם הנשמה. אצל משה רבינו בא הדבר לידי ביטוי ביכולתו להחזיר את האמונה בכוחות הנפש הגלויים, בדעת כמות וכלל. אצל רועי ישראל שלאחריו התגלותה של האמונה שבצד הנשמה התבטאה בענין המסירות נפש.

ועל פי זה יש לומר, דבזה שבהדורות שהצרכו למסירות נפש בפועל, חיזקו רועי ישראל (שהם אתפשטותא דמשה) את האמונה דישראל שתהי' במסירות נפש, הרי

(דוקא) ה' שקול בדורו כמשה בדורו. ויש לומר, שמהמעלות דמרדכי היהודי הוא שהוא ה' הרעיא מהימנא (בגילוי) של כל ישראל שבדורו. בדוגמת משה רעיא מהימנא שהמשיך דעת לכל ישראל שבדורו, כמובן גם מזה שדורו של משה (כל אנשי דורו) נק' דור דעה³⁹. [אלא שבמשה ה' גילוי ענין זה (שהוא רעיא מהימנא דכל ישראל) על ידי שהמשיך דעת לכל אנשי דורו, ובמרדכי ה' גילוי ענין זה על ידי שגילה כח המסירות נפש שבכל אנשי דורו]. ויש לומר, דעל ידי שמביא בהמאמר מה שכתוב במדרש שמרדכי בדורו ה' שקול כמשה בדורו, על ידי זה פסק בעל המאמר את הדין על עצמו⁴⁰, שהוא הרעיא מהימנא (בגילוי) של כל אנשי הדור. (ח) ועל פי זה יש לבאר קשר (וסדר) הענינים (בהמאמר) בביאור הפסוק ואתה תצוה גו', שבתחלה מבאר את הפירוש דואתה תצוה את בני ישראל, שמשה הוא מקשר ומחבר את בני ישראל (עם אור אין סוף) על ידי שהוא זן ומפרנס את האמונה, ולאחרי זה מבאר שגם רועי ישראל שבכל דור (אתפשטותא דמשה) מחזקים את האמונה דישראל וכמו מרדכי (משה שבדורו) שחזק את אמונתם של ישראל לעמוד חזק בלימוד התורה וקיום המצוות, ולאחרי זה מבאר הפירוש בכתית למאור (שבפסוק ואתה תצוה שמדבר לכאורה במשה עצמו) כי זה שמשה מגלה בחינת המאור דישראל (עצם הנשמה), הוא בעיקר על ידי אתפשטותא דילי' שבזמן

שהאדם פוסק מדעתו דינו של חבירו, פוסק דין לעצמו שלא מדעתו, כיון שע"פ "דין" זה עושים "חשבון" בנוגע למצבו הוא (ראה לקו"ש ח"ו ע' 283. וש"ג).

39) ראה ויק"ר פ"ט, א. במדבר"ר פ"ט, ג. וש"ג.
40) ע"ד הפירוש בלשון המשנה (אבות רפ"ג) "דין וחשבון" (דין ואח"כ חשבון) - ע"פ דברי המשנה (שם מט"ז) ש"נפרעין ממנו מדעתו ושלא מדעתו", שלאחרי

ביאור

שְׁהוּא הִרְעִיא מְהִימְנָא (בְּגִלּוּי) שֶׁל כָּל אַנְשֵׁי הַדּוֹר.
(ח) וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ לְבָאֵר קֶשֶׁר (וְסֹדֵר) הָעֲנִינִים (בְּהִמְאָמֵר "וְקָבַל הַיְהוּדִים") בְּבִאֹר הַפְּסוּק וְאַתָּה תִּצְוֶה גו', שֶׁבְּתַחֲלָה מְבַאֵר אֶת הַפְּרֹשׁ דְּיִאֲתָה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁמִשְׁמַעוֹתוֹ הִיא שְׁמֵשׁה הוּא מְקַשֵּׁר וּמְחַבֵּר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (עִם אֹר אֵין סוּף) עַל יְדֵי שֶׁהוּא זָן וּמְפָרֵס אֶת הָאֱמוּנָה, וְלֵאחֲרָי זֶה מְבַאֵר שֶׁגַם רְעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּכָל דּוֹר (אֲתַפְּשׁוּתָא דְּמִשָּׁה) מְחַזְּקִים אֶת הָאֱמוּנָה דִּישְׂרָאֵל וְכִמוֹ מְרַדְּכִי (מִשָּׁה שְׁבִדּוֹרוֹ) שֶׁחֲזַק אֶת אֱמוּנָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְעִמּוּד חֲזָק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוּוֹת, וְלֵאחֲרָי זֶה מְבַאֵר הַפְּרֹשׁ בְּכַתִּית לְמֵאֹרֵי הַקְּשׁוֹר בּוֹמֵן הַגְּלוּת (שְׁמִילִים אֵלו כְּתוּבוֹת בְּפְסוּק וְאַתָּה תִּצְוֶה לְמֹרֹת שֶׁהַפְּסוּק מְדַבֵּר לְכֹאֲוֶרָה בְּמִשָּׁה עֲצָמוֹ וְלֹא בְּצַדִּיקִים (שְׁלֵאחֲרֵיו), כִּי זֶה שְׁמֵשׁה מְגַלֶּה אֶת בְּחִינַת ה'מֵאֹרֵי דִישְׂרָאֵל (עֲצָם הַנְּשָׁמָה), הוּא לֹא כֹל

(דְּדוּקָא) הִיָּה שְׁקוּל בְּדוֹרוֹ כְּמֹשֶׁה בְּדוֹרוֹ. וְיֵשׁ לֵאמֹר, שְׁבִין הַדְּבָרִים שֶׁבָּהֶם דוּקָא מְרַדְּכִי דוֹמָה לְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ הוּא, שְׁאֲחַת מְהַמְעִלוֹת דְּמְרַדְּכִי הִיָּהוּדִי הוּא שְׁהוּא הִיָּה ה'רְעִיא מְהִימְנָא' (בְּגִלּוּי) שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁבִדּוֹרוֹ בְּכֶךְ שֶׁהוּא עוֹרֵר אֶת הַמְּסִירוֹת נֶפֶשׁ בְּכָל אַנְשֵׁי הַדּוֹר. בְּדִגְמַת מֹשֶׁה רְעִיא מְהִימְנָא שֶׁהִשְׁפִּיעַ וְהִמְשִׁיךְ דַּעַת לְכָל יִשְׂרָאֵל שְׁבִדּוֹרוֹ, כְּמוֹכֵן גַּם מִזֶּה שְׁדוֹרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה (כָּל אַנְשֵׁי דוֹרוֹ) נִקְרָא דוֹר דַּעַה. [אֵלָּא כִּאֲמוֹר בְּסֵיפֵי ו' שְׁבִמִּשָּׁה הִיָּה גִלּוּי עֲנִין זֶה (שֶׁהוּא רְעִיא מְהִימְנָא דְּכָל יִשְׂרָאֵל) עַל יְדֵי שֶׁהִמְשִׁיךְ דַּעַת לְכָל אַנְשֵׁי דוֹרוֹ, וּבְמְרַדְּכִי הִיָּה גִלּוּי עֲנִין זֶה עַל יְדֵי שֶׁגַּלֶּה כַּח הַמְּסִירוֹת נֶפֶשׁ שֶׁבְּכָל אַנְשֵׁי דוֹרוֹ]. וְיֵשׁ לֵאמֹר, דְּעַל יְדֵי שֶׁמְבִיא כ"ק אֲדוּמוֹר הַרְיִי"צ בְּהִמְאָמֵר שְׁלֹ מַה שֶׁכְּתוּב בְּמְדַרְּשׁ אֹדוֹת מַעֲלָתוֹ שֶׁל מְרַדְּכִי שֶׁמְרַדְּכִי בְּדוֹרוֹ הִיָּה שְׁקוּל כְּמֹשֶׁה בְּדוֹרוֹ, עַל יְדֵי זֶה פְּסֵק בְּעַל הַמְּאָמֵר כְּלוֹמַר כ"ק אֲדוּמוֹר הַרְיִי"צ, אֶת אוֹתוֹ הַדִּין עַל עֲצָמוֹ, כְּלוֹמַר

הגלות (כתית) שעוררו בישראל כח המסירות נפש שלהם, שעל ידי זה הוא עיקר גילוי עצם הנשמה, מאור.

וצריך להבין, דלפי ביאור הנ"ל, הענין דכתית למאור שייך לואתה תצוה את בני ישראל, לזה שמשה ואתפשוטותא דילי' שבכל דור מקשרים ומחברים את ישראל עם אור אין סוף, ובהכתוב נאמר כתית למאור בהמשך לויקחו אליך שמן זית זך, דענין ויקחו אליך גו' (שישראל מביאים שמן למשה) הוא שישראל מוסיפים תוספות אור במשה (כמובא לעיל סעיף ב מהמאמר).

ט) והנה הכתוב וקבל היהודים את אשר החלו לעשות מדבר (בפשטות) בהזמן שלאחרי הנס דפורים. ויש לומר, דמה שכתוב בהמאמר דפירוש וקבל היהודים את אשר החלו לעשות הוא שבימי אחשוורוש קיבלו מה שהחלו במתן תורה, הוא גם לפי פשטות הכתוב שוקבל גו' הי' לאחרי הנס. ועל פי זה, בזה שבימי אחשוורוש קיבלו מה שהחלו במתן תורה, שני ענינים. הקבלה שהיתה בזמן הגזירה על ידי המסירות נפש שלהם (כמפורש בהמאמר), והקבלה שהיתה לאחרי הנס דפורים, שהיא נעלית יותר גם מהקבלה בזמן הגזירה (כדלקמן). ויש לומר,

ביאור

החלו לעשות" אשר כאמור מבטא את המעלה הנפלאה אליה הגיעו דווקא בזמן הגלות, הרי פסוק זה מְדַבֵּר (בפשטות) בְּהִזְמִן שְׁלֹאֲחֵרֵי הַנֶּס דְּפּוּרִים שהרי פסוק זה נאמר במגילת אסתר לאחר ביטולה של גזירת המן. וַיֵּשׁ לֹמֵר, דְּמָה שֶׁכָּתוּב בְּהַמְאָמֵר שֶׁל כ"ק אדמו"ר הרי"צ דְּפִרּוּשׁ הַפֶּסוּק "וְקָבַל הַיְהוּדִים אֶת אֲשֶׁר הִחְלוּ לַעֲשׂוֹת" הוא שְׁבִימֵי אַחְשׁוּרוּשׁ קִבְּלוּ מֵהַ שֶׁהִחְלוּ בְּמִתְּן תּוֹרָה כִּיוּן שֶׁכָּתוּב אַחְשׁוּרוּשׁ הִתְעַלּו הַיְהוּדִים בְּמַעַל יִתִּירָה לְגַבֵּי מַעֲלָתָם שֶׁהִיָּתָה בְּזִמְנָן מִתֵּן תּוֹרָה, הִרִי פִירוּשׁ זֶה הוּא גַם לְפִי פִשְׁטוּת הַכָּתוּב שְׁכֵאמֹר ה"וּקָבַל גו'" הִיָּה לְאַחֲרֵי הַנֶּס כְּלוֹמֵר הַתְּעַלּוֹת הַיִּתִּירָה שֶׁגֵּרְמָה לְשִׁלְמוֹת קִבְּלַת הַתּוֹרָה, הִיָּתָה לֹא רַק בְּזִמְנָן שֶׁל צָרָה וְגִזְרָה אֲלָא גַם בְּזִמְנָן שֶׁל רוּחָהּ. וְעַל פִּי זֶה, בְּזֶה שְׁבִימֵי אַחְשׁוּרוּשׁ קִבְּלוּ מֵהַ שֶׁהִחְלוּ בְּמִתְּן תּוֹרָה, שְׁנֵי עֲנִינִים. עִנִּין אֶחָד הוּא הַקְּבִלָּה הַשְּׁלִימָה שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהִיָּתָה בְּזִמְנָן הַגְּזֵרָה אֲשֶׁר קִבְּלָה זו הִיָּתָה עַל יְדֵי הַמְּסִירוֹת נֶפֶשׁ שְׁלָהֶם (בְּמִפּוּרֵשׁ בְּהַמְאָמֵר וְכִמוֹ כֵּן לְעִיל בְּסֵעִיף ד'), וְעִנִּין שֵׁנִי הוּא הַקְּבִלָּה הַשְּׁלִימָה שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהִיָּתָה לְאַחֲרֵי הַנֶּס דְּפּוּרִים, שֶׁהִיא נְעִלְיָת יוֹתֵר גַּם מִהַקְּבִלָּה שֶׁהִיָּתָה בְּזִמְנָן הַגְּזֵרָה (בְּדִלְקָמֵן סֵעִיף י'). לְמַדְנָנו לְעִיל בְּסֵעִיף ד' שֶׁהַתְּעַלּוֹת הַיִּתִּירָה בְּזִמְנָן אַחְשׁוּרוּשׁ כְּרוּכָה ב'שְׁבִירָה' וּב'כְּתִית' אֲשֶׁר גִּרְמָנו הַתְּעַלּוֹתָהּ שֶׁל עֵצֶם הַנִּשְׁמָה כְּרָמוֹ בְּמִילִים "כְּתִית

כך בדורו אלא בעקר על ידי אתפשוטותא דיליה שבזמן הגלות (כתית) שעוררו בישראל כח המסירות נפש שלהם, שעל ידי זה הוא עיקר גילוי עצם הנשמה, מאור.

בתחילת המאמר למדנו שבפסוק ואתה תצוה ישנם שני חלקים. המילים ואתה תצוה את בני ישראל מדברות אודות פעולתו של משה רבינו בבני ישראל. ובמילים ויקחו אליך שמן זית זך וגו' מדובר אודות היתרון והמעלה שבני ישראל מוסיפים אצל משה רבינו.

וצריך להבין, דלפי באור הנ"ל, הענין דכתית למאור שייך לחלקו הראשון של הפסוק, למילים ואתה תצוה את בני ישראל, כלומר לזה שמששה ואתפשוטותא דיליה שבכל דור מקשרים ומחברים את ישראל עם אור אין סוף, ואולם בהכתוב נאמר כתית למאור בהמשך לויקחו אליך שמן זית זך, בו בזמן דענין ויקחו אליך גו' (שישראל מביאים שמן למשה) הוא שישראל מוסיפים תוספות אור במשה (כמובא לעיל סעיף ב מהמאמר).

בסעיפים הבאים יבואר שישנו עומק נוסף ואופן נוסף במושג כתית למאור, והגילוי שלו הוא דווקא על ידי עבודתם של בני ישראל עצמם.

ט) והנה הכתוב וקבל היהודים את אשר

שעל דרך זה הוא בנוגע כתיב למאור, שעל ידי הענין דכתיב שבזמן הגלות מגיעים להמאור, דשני ענינים בזה. כשישראל נמצאים במצב של כתיב מצד זה שישנם גזירות על קיום התורה ומצוות (כמו שהי' בזמן אמירת המאמר), ועל ידי זה מגיעים להמאור על ידי המסירות נפש שלהם. ועוד ענין בכתיב למאור, שגם כשישראל נמצאים במצב של הרחבה, הרחבה בגשמיות וגם הרחבה ברוחניות, אלא שהם נמצאים בגלות⁴¹ [ועל דרך המצב שהי' לאחרי הנס דפורים, שליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר⁴², בפשטות וגם ברוחניות⁴³ [ויתירה מזה שגם בית המן ניתן לאסתור⁴⁴, שהי' אז גם המעלה דאתהפכא], אלא שאכתי עבדי אחשורוש אנן⁴⁵], הם שבורים ונדכאים (כתיב) מזה שהם בגלות. ועל ידי הכתיב דישאל מזה שנמצאים בגלות, מגיעים להמאור.

והענין הוא, דזה שישראל הם שבורים מזה שהם בגלות (גם כשיש להם הרחבה בגשמיות וברוחניות), הוא, כי רצונו האמיתי של כל אחד מישראל הוא שיהי' גילוי אלקות, ועד שזה (גילוי אלקות) נוגע לעצם מציאותו, ולכן, זה שבזמן

(43) ראה מגילה טז, ב.
(44) אסתר ח, א.
(45) מגילה יד, א.

(41) להעיר, דכפנים המאמר (סט"ו) מובא (רק) "זמן הגלות", ובה"ק"צור" - "זמן הגלות והגזירה".
(42) אסתר ח, טז.

ביאור

שגם בית המן נתן לאסתור, כלומר שהיה אז גם המעלה ד'אתהפכא' חשובא לנהורא (=התהפכות החושך לאור), אלא שמכל מקום עדיין נמצאים בגלות וכלשון הגמרא "אכתי עבדי אחשורוש אנן" (=עדיין עבדי אחשורוש אנן), הם שבורים ונדכאים (כתיב) מעצם זה שהם בגלות. וגם על ידי ה'כתיב' והלב נשבר ד'ישאל' הגרם מעצם זה שנמצאים בגלות, מגיעים להגלות המאור. והענין הוא, הסיבה לכך שכשם שמסירות נפש בזמן הגזירות קשורה בגילוי עצם הנשמה, כך גם היות היהודי שבור וכתיב' מהמציאות בגלות מעורר את גילוי עצם הנשמה, דזה שישאל הם שבורים מעצם זה שהם בגלות (גם כשיש להם הרחבה בגשמיות וברוחניות), הוא, כי רצונו האמיתי של כל אחד מישראל הוא שיהיה גילוי אלקות, ישנם דברים שלמרות שהאדם חפץ בהם אך מציאותו אינה תלויה בהם, לעומתם ישנם דברים אשר בלעדם חיו אינם חיים. וכמו כן רצונו של יהודי בגילוי אלוקות הוא עד כדי כך שזה (גילוי אלקות) נוגע לעצם מציאותו דבר זה מתבטא בכך שכשחסר בגילוי אלוקות איננו יכול להשלים עם כך, ולכן, זה שבזמן הגלות אין מאיר גילוי

למאור". מכך שגם בזמן של הרוחה ניתן להגיע להתעלות דומה, אם כן מוכרח הדבר שגם אז קיים ענין של 'כתיב'. ואכן יש לומר, שעל דרך זה הוא בנוגע לענין של 'כתיב למאור', אשר משמעותו היא שעל ידי הענין ד'כתיב' שבזמן הגלות מגיעים להמאור, דשני ענינים בזה הקשורים לשני סוגי תקופות. ענין אחד הוא כשישאל נמצאים במצב של 'כתיב' מצד זה שישנם גזרות על קיום התורה ומצוות (כמו שהיה בזמן אמירת המאמר על ידי כ"ק אדמו"ר הרי"צ בזמן המשטר הקומוניסטי בבית המועצות, מספר חדשים לפני מאסרו. וכמהלך ההתוועדות בה נאמר המאמר וכמו כן במאמר עצמו תבע אדמו"ר הרי"צ מסירות נפש), ועל ידי זה מגיעים להמאור על ידי המסירות נפש שלהם. ועוד ענין הקיים ב'כתיב למאור', שגם כשישאל נמצאים במצב של הרחבה, הרחבה בגשמיות וגם הרחבה ברוחניות, אלא שהם עדיין נמצאים בגלות [ועל דרך המצב שאכן היה לאחרי הנס דפורים, שליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, בכל המובנים בפשטות בגשמיות וגם ברוחניות [ויתירה מזה

הגלות אין מאיר גילוי אלקות כמו שהי' בזמן הבית [ובפרט כשמתבונן בזה שאמרו רבותינו ז"ל⁴⁶ כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו הרי זה כאילו נחרב בימיו], הנה מזה עצמו איז ער אינגאנצן צוטרייסלט, כתיבת. וגם כשהוא בדרגא נעלית ביותר שמאיר אצלו גילוי אלקות בדוגמת הגילוי שהי' בזמן הבית⁴⁷, מכל מקום, מזה שבכללות העולם אין מאיר הגילוי, מוכח, שגם הגילוי שמאיר אצלו הוא גילוי מוגבל. דכשמאיר גילוי אור אין סוף הבלי גבול הגילוי הוא בכל מקום, וכשישנו מקום אחד (אפילו פינה נדחת) שאין מאיר שם גילוי אלקות, הוא מפני שהגילוי (גם בהמקום שהוא מאיר) הוא גילוי מוגבל. [וזהו מה שמובא במאמר אדמו"ר הזקן⁴⁸ דאיתא בתיקונים⁴⁹ שאפילו אם הי' צדיק אחד חוזר בתשובה שלימה בדורו הי' בא משיח, כי על ידי תשובה שלימה ממשיכים גילוי אוא"ס הבל"ג, וגילוי זה הוא בכל מקום]. ומזה שאין מאיר אצלו גילוי עצמות אור אין סוף, הוא נשבר ונדכא, כתיבת. [ועל דרך הידוע שחולה בגימטריא מ"ט, שגם כשמשיג מ"ט שערי בינה אלא שחסר לו שער הנו"ן, הוא חולה⁵⁰]. וידוע מה שכתב הצמח צדק⁵¹ שהי' נשמע ממורינו

חדש ס"פ נח (כג, ד): דאי יחזרון בתשובה רישי כנישתא או חזרא כנישתא יתכנש כל גלותא.
 (50) טעהמ"צ להאריז"ל פ' וירא. לקו"ת ברכה זו, ב. המשך וככה תרל"ז פס"ג (ע' ט).
 (51) הובא בשרש מצות התפלה להצ"צ פ"מ (קלה, סע"א).

(46) ראה ירושלמי יומא פ"א ה"א (ד, ב). מדרש תהלים עה"פ קלז, ז.
 (47) להעיר מהידוע ש"לפני . . רשבי" לא נחרב הבית כלל" (פלה הרמון שמות ע' ז בשם אדה"ו).
 (48) מאמרי אדה"ו הקצרים ע' תג.
 (49) כ"ה במאמרי אדה"ו הקצרים שם. וראה זהר

ביאור

במה שמו"בא במאמר אדמו"ר הזקן דאיתא בתיקונים (=שמו"בא בתיקוני זוהר) שאפלו אם הי' צדיק אחד חוזר בתשובה שלימה בדורו הי' בא משיח, הקשר בין ביאת משיח לתשובה שלימה הוא כי על ידי תשובה שלימה ממשיכים ומגלים גילוי אור אין סוף הבלי גבול, וגילוי זה הוא בכל מקום. הגאולה שתהיה בכיאת משיח קשורה בגילוי אור אין סוף הבלי גבול כיון שבגאולה זו לא תישאר פינה בעולם שלא תיגאל. [ומזה שאין מאיר אצלו גילוי של עצמות אור אין סוף, הוא נשבר ונדכא, 'כתית'. [נעל דרף הידוע שהמילה 'חולה' בגימטריא מ"ט, ומשמעות הדבר הוא שגם כשמשגיג בנפשו את הגילוי הרוחני של מ"ט שערי בינה אלא שחסר לו הגילוי של שער הנו"ן, הרי שברון ליכו הנגרם מכך הוא עד כדי כך שהוא נעשה חולה. וידוע שמעלתו של שער הנו"ן אינה רק בכך שמדובר במדרגה אחת למעלה ממ"ט השערים, אלא הוא קשור בגילוי אור אין סוף הבלי גבול]. תשוקה זו לגילוי אור אין סוף הבלי גבול הקשור בגילוי של עצמותו ית' נמסרה לנו על ידי רבותינו נשיאנו וידוע מה שכתב

אלקות כמו שהי' בזמן הבית בזמן שבית המקדש הי' קיים [ובפרט כשמתבונן בזה שאמרו רבותינו ז"ל "כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו הרי זה כאילו נחרב בימיו" כיון שהאחריות לתיקון החורבן והגלות מוטלת על כל אחד לכן כל זמן שהגלות מתמשכת הרי זה כאילו היא מתרחשת ברגע זה. ואם כן בנוסף לכך שקשה להכיל את המצב בו אין גילוי אלקות, הרי בלתי נסבלת המחשבה שהדבר תלוי בי ואיננו נעשה], הנה מזה עצמו איז ער אינגאנצן צוטרייסלט (=הוא מוועוע לגמרי), 'כתית'. וגם כאשר מדובר ביהודי שהוא בדרגא נעלית ביותר שלכן מאיר אצלו גילוי אלקות בדרגמת הגילוי שהי' בזמן הבית, מכל מקום, מזה שבכללות העולם אין מאיר הגילוי, מוכח, שגם הגילוי שמאיר אצלו הוא גילוי מוגבל. דכשמאיר גילוי אור אין סוף הבלי גבול הביטוי לכך שהינו בלי גבול הוא בכך שהגילוי הוא בכל מקום, וכשישנו מקום אחד (אפילו פינה נדחת) שאין מאיר שם גילוי אלקות, הוא מפני שהגילוי (גם בהמקום שהוא מאיר) הוא גילוי מוגבל. [וזהו הביאור

ורבינו נ"ע (אדמו"ר הזקן) איך וויל זע גאָר ניסט איך וויל ניט דאָיין גן ערן איך וויל ניט דאָיין עולם הבא כו' איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין. ועל ידי שהי' נשמע לשון זה מאדמו"ר הזקן [דפירוש הי' נשמע הוא שזה הי' לא רק בזמנים מיוחדים אלא שזה הי' דבר הרגילן], ובפרט לאחרי שנתפרסם זה על ידי הצמח צדק, ניתן הכח לכל אחד ואחת מישראל שעיקר רצונו יהי' גילוי העצמות, ועד כדי כך, שכשאין מאיר גילוי זה, ומכל שכן בזמן הגלות שאין מאיר אפילו הגילוי (גילוי אור) שהי' בזמן הבית, הוא במצב דכתית, ומבקש ג' פעמים בכל יום (או יותר) ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים, שאז יהי' גילוי אלקות ועד לגילוי העצמות. וזהו כתיב למאור, שעל ידי הענין דכתית מזה שנמצאים בגלות מגיעים להמאור, כי זה שהרצון דכל אחד מישראל הוא גילוי אלקות ועד שזה נוגע לעצם מציאותו [שלכן הוא נשבר ונדכא (כתית) מזה שבזמן הגלות לא יש גילוי אלקות] הוא מצד עצם הנשמה, מאור שבנשמה, שהתקשרותה באלקות היא התקשרות עצמית.

ביאור

ו'כתית' מעצם הימצאותו בגלות הרי זה מפני שכל רצונו הוא בגילוי אלקות. על פי זה יובן מדוע הכתיב' ושבורך לב הוה קשור בגילוי עצם הנשמה, כיוון שעצם הנשמה היא הסיבה לכך שכל רצונו של היהודי הוא בגילוי אלקות. וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי שֶׁל 'כְּתִיב לְמֵאֹר', שֶׁעַל יְדֵי הָעֲנָנִים דְּ'כְתִיב' הַקִּיּוּם מְעַצֵּם זֶה שֶׁנִּמְצָאִים בְּגִלּוֹת מְגִיעִים לְהַתְגַּלוֹת שֶׁל ה'מֵאֹר', כִּי הַסִּיבָה לָזֶה שֶׁהַרְצוֹן דְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא גִלּוֹי אֱלֹקִים רְצוֹנוֹ בְּגִלּוֹי אֱלֹקִים הוּא עַד כִּי שֶׁזֶה נִגְעַע לְעַצְמוֹ מְצִיאוֹתוֹ [שֶׁלְכֵן הוּא נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּא (כְּתִיב) מִזֶּה שֶׁבְּזִמְנֵי הַגְּלוּת לֹא יֵשׁ גִּלּוֹי אֱלֹקִים] הוּא מְצַד עֲצָם הַנִּשְׁמָה, מֵאֹר שֶׁבְּנִשְׁמָה, שֶׁהַתְּקַשְׁרוּתָהּ בְּאֱלֹקִים הִיא הַתְּקַשְׁרוּת עֲצֻמִּית כַּמּוֹר 'הַתְּקַשְׁרוּת עֲצֻמִּית' בֵּין שְׁנֵי דְבָרִים פִּירוּשָׁה קֶשֶׁר הַקִּיּוּם בִּינֵיהֶם מְצַד עֲצָם מְצִיאוֹתָם, כְּלוּמַר שֶׁבְּעַצְמָם מְצִיאוֹתָם הֵינֵם דְּבַר אֶחָד מִמֶּשׁ. כִּךְ גַּם הַתְּקַשְׁרוּתָהּ שֶׁל עֲצָם הַנִּשְׁמָה בְּאֱלֹקִים הִיא זֶה כִּיּוֹן שֶׁהִיא וְאֱלֹקִים הֵם דְּבַר אֶחָד מִמֶּשׁ, הִיא זֶה אֱלֹקִים וְאֱלֹקִים זֶה הִיא, דְּבַר הַבָּא לְיָדֵי בִּיטוּי בְּכֵךְ שֶׁאֵינָהּ יְכוּלָה לִשְׁאֵת מִצַּב בּוֹ הַאֱלֹקִים אֵינוֹ בְּגִלּוֹי.

יו"ד) בסעיף הקודם דובר אודות כך שכשם שעצם הנשמה מתגלית על ידי מסירות הנפש בתקופה בה ישנן גזירות כך היא מתגלה גם בתקופת רווחה על ידי הכתיב' ושכירן הלב הנובע מעצם ההימצאות בגלות. בסעיף זה יבואר יתירה מזו, דרגת עצם הנשמה המתגלה בכך היא נעלית עוד יותר מזו המתגלה באמצעות מסירות הנפש בזמן הגזירות.

ה'צמח צדק' שְׁהִיָּה נִשְׁמַע מְמוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ נִשְׁמַתוֹ עֲדָן (אדמו"ר הזקן) שהיה אומר בשעת דביקותו "איך וויל זע גאָר ניסט איך וויל ניט דאָיין גן ערן איך וויל ניט דאָיין עולם הבא כו' איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין" (=איני רוצה דבר, איני רוצה את הגן ערן שלך, איני רוצה את העולם-הבא שלך, איני רוצה מלבד אותך בלבד). וְלִמְרוֹת שְׁמִי יִשׁוּוֹה וּמִי יִדְמָה לְדַרְגָּתוֹ שֶׁל אַדְמו"ר הַזֶּקֶן, אִךְ עַל יְדֵי שֶׁהִיָּה נִשְׁמַע לְשׁוֹן זֶה מֵאַדְמו"ר הַזֶּקֶן [דְּפִירוּשׁ הַבִּיטוּי 'הִיָּה נִשְׁמַע' הוּא, שֶׁזֶה הִיָּה לֹא רַק בְּזִמְנֵים מְיֻחָדִים אֲלָא שֶׁזֶה הִיָּה דְּבַר הַרְגִּיל בְּפִיו שֶׁל אַדְמו"ר הַזֶּקֶן], וּבִפְרָט לְאַחֲרֵי שֶׁנִּתְפָּרְסַם זֶה עַל יְדֵי ה'צמח צדק', נִמְן הַכַּח לְכָל אֶחָד וְאֶחָת מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁעִקְרֵי רְצוֹנוֹ יְהִיָּה שִׁיחָה גִלּוֹי הָעֲצָמוֹת שֶׁל ה', וְעַד כְּדֵי כֵף יִהְיֶה נִגְעַע לוֹ הַדְּבַר, שֶׁכְּשֶׁאֵינִי מֵאִיר גִּלּוֹי זֶה, וּמִכָּל שְׁכֵן בְּזִמְנֵי הַגְּלוּת שָׂאוּ אֵינִי מֵאִיר לֹא רַק דְּרַגַּת הַהִתְגַּלוּת שֶׁתִּהְיֶה כְּבִיאַת הַמְּשִׁיחַ שֶׁהִיא הַהִתְגַּלוּת שֶׁל עֲצָמוֹת ה' מִמֶּשׁ אֲלָא לֹא מֵאִיר אֲפִלּוּ דְּרַגַּת הַגִּלּוֹי הַיּוֹתֵר תַּחְתּוֹנָה (אֲשֶׁר הִיא גִלּוֹי שֶׁל אֹרֶךְ וְהָאֵרָה בְּלַבַּד שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא שֶׁל עֲצָמוֹתוֹ מִמֶּשׁ) שֶׁהִיָּה בְּזִמְנֵי הַבֵּית, הִרִי הוֹשֵׁךְ זֶה גּוֹרֵם לִיהוּדִי שֶׁהוּא בְּמַצֵּב דְּכְתִיב, וּמִתּוֹךְ כֵךְ הוּא מְבַקֵּשׁ בְּתַפִּילָה ג' פְּעָמִים בְּכָל יוֹם (או יוֹתֵר) אֹדוֹת הַגְּאוּלָּה "וְתִחְזִינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוֹכֵךְ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים", שֶׁאֲזִי יְהִיָּה גִלּוֹי אֱלֹקִים וְעַד לְגִלּוֹי הָעֲצָמוֹת. עַד כֵּאֵן הוֹסֵבֵךְ שֶׁהַסִּיבָה לְכֵךְ שִׁיחָה הֵינּוּ שְׁבוֹר

יו"ד) ויש לומר, שבחינת המאור דהנשמה המתגלית על ידי הענין דכתיב מזה שנמצאים בגלות, היא נעלית יותר מבחינת המאור דהנשמה שמתגלית על ידי מסירות נפש. והענין הוא, דמהטעמים על זה שבמתן תורה היתה רק ההתחלה (החלו לעשות) ובימי אחשוורוש היתה הקבלה (וקבל היהודים) הוא, כי זה שהקדימו נעשה לנשמע במתן תורה הי' מפני שכפה עליהם הר כגיגית⁵², גילוי מלמעלה⁵³, ובימי אחשוורוש היתה הקבלה מצד עצמם. ויש לומר, שהאמונה דישאל מצד זה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות (אמונה שמצד סיבה) הוא על דרך שהקדימו נעשה לנשמע (במתן תורה) מצד הגילוי דלמעלה⁵⁴, וזה שבימי אחשוורוש היתה הקבלה מצד עצמם, הוא, כי אז נתגלה ההתקשרות באלקות שמצד עצם הנשמה, התקשרות עצמית שמצד עצם מציאותם.

ובפרטיות יותר יש לומר, שגם בגילוי עצם הנשמה, ישנם (דוגמת) שני ענינים הנ"ל.

(52) שבת פח, א.

(53) ת"א מג"א צח, ד ואילך. ובכ"מ. וראה גם בד"ה

הנ"ל תרפ"ז סוס"ב.

(54) להעיר גם מהמשך תער"ב ח"ב ע' תתקצו.

ביאור

נובעת מתוך הנשמה עצמה) הוא על דרך שהקדימו 'נעשה' ל'נשמע' (במתן תורה) שהיה זה מצד הגילוי דלמעלה ולא מצד עצמם. במתן תורה היה זה אור עליון שהאיר עליהם מלמעלה בעמדם למרגלות הר סיני, ובנשמה למעלה זה הגילוי של אור ה' החופף עליה כל הזמן, ולעומת זאת זה שבימי אחשוורוש היתה הקבלה מצד עצמם, הוא, כי אז נתגלה ההתקשרות באלקות שקיימת ביהודי מצד עצם הנשמה, שכאמור בסעיף ו' זו התקשרות עצמית שמצד עצם מציאותם. ובפרטיות יותר יש לומר, שגם כאשר מדובר בגילוי עצם הנשמה, הרי ישנם בזה (דגמת) שני ענינים הנ"ל עד כמה התגלותה של עצם הנשמה קשורה עם האדם עצמו.

הסברת הדברים האמורים לקמן: כאמור בסעיף ה', הקשר בין נשמת האדם לבין איברי גופו משמש כמשל לקשר בין עצם הנשמה לדרגות השונות שלה.

למדנו שנשמת האדם איננה איבר נוסף אלא היא המהות הפנימית של האדם העומדת מאחורי האיברים כולם. הנשמה איננה שייכת לאיבר זה יותר מאיבר אחר, היא הנשמה' של הידיים והיא הנשמה' של הרגליים.

כאשר מביטים באיברים השונים בגוף האדם, ניתן להגדיר את חשיבותו של כל איבר בשתי צורות. ניתן לראות את חשיבותו של כל איבר מצד התפקיד המיוחד השייך דווקא אליו. אך ניתן גם לראות את חשיבותו מצד היותו חלק בלתי נפרד מהאדם כולו. החשיבות הראשונה, הנובעת מתפקידו

יש לומר, שבחינת ודרגת ה'מאור' דהנשמה המתגלית על ידי הענין דכתיב מעצם זה שנמצאים בגלות, היא נעלית יותר מבחינת ודרגת ה'מאור' דהנשמה שמתגלית על ידי מסירות נפש.

ההבדל בין שתי הדרגות של עצם הנשמה, הוא עד כמה התגלותה של עצם הנשמה קשורה באדם עצמו. ענין זה קשור בכל הענינים שהזכירו בסעיפים הקודמים.

והענין הוא, דמהטעמים על זה שבמתן תורה היתה רק ההתחלה (החלו לעשות) ובימי אחשוורוש היתה הקבלה (וקבל היהודים) הוא, כי קבלת התורה שהיתה על ידי בני ישראל במתן תורה לא היתה כל כך מצידם אלא בגלל הארה עליונה שהאירה עליהם מלמעלה שהרי זה שהקדימו את אמירת 'נעשה' ל'נשמע' במתן תורה היתה מפני שהקדוש ברוך הוא כפה עליהם הר כגיגית, ומשמעות כפייה זו היא שהאיר עליהם גילוי אור של האבה גדולה מלמעלה אשר לא יכלו לעמוד בפניו, ולעומת זאת בימי אחשוורוש היתה הקבלה של התורה מצד עצמם שהרי הם מסרו את הנפש ברצונם. ויש לומר, שגם כאשר מדובר אודות האמונה שקיימת אצל יהודי מצד טבעו, הרי שהאמונה דישאל שנובעת מצד זה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות (כאמור בסעיף ו' אמונה זו היא אמונה שבאה מצד סיבה חיצונית, הנשמה רואה דבר שחוץ הימנה, אמונה לא

דגילוי עצם הנשמה בענין המסירות נפש, יש לומר, שבנוגע לכחות הגלויים הוא כמו דבר נוסף. וכמו שרואים בפועל בכמה אנשים, שבהיותם במקום שהיו שם גזירות על תורה ומצוות, הי' להם מסירות נפש בפועל משך כמה וכמה שנים, וכשבאו אחר כך למדינות שאפשר לעסוק בתורה ומצוות מתוך הרחבה, אין ניכר בהם (כל כך) המסירות נפש שהי' להם מקודם. כי זה שעמדו במסירות נפש משך כמה וכמה שנים הוא לפי שהאיר בהם גילוי עצם הנשמה שלמעלה מכחות הגלויים ולא נעשה על ידי זה שינוי בכחות הגלויים עצמם⁵⁵. [רזה שעצם הנשמה היא העצם (גם) דכחות הגלויים (כנ"ל סעיף ה), הוא, שעצם הנשמה הוא העצם שלהם ואין זה שייך לענינם של כחות הגלויים עצמם, להציור שלהם]. והגילוי דעצם הנשמה בזה שהוא

(55) וראה ד"ה בלילה ההוא ה'תשכ"ה ס"ח, ובהערה 49 שם (סה"מ מלוקט ח"ד ע' קפח).

ביאור

על פי זה יובן ההבדל בין התגלותה של עצם הנשמה בזמן הגזירה לעומת התגלותה באמצעות ה'כתית' הקיים בזמן רווחה. **דְּגִלּוּי עֲצָם הַנְּשָׁמָה** הקשור **בְּעֵנִין הַמְּסִירוֹת נַפְשׁ** בתקופה של גזירה, **יֵשׁ לוֹמֵר**, שְׂכִיּוֹן שהתגלות זו כרוכה בהתבטלות של מציאותם הגלויה של כוחות הנפש, לכן, למרות שמבחינת פנימיותו של האדם עצם הנשמה קשורה עימו, אך **בְּנוֹגַע לְכַחוֹת הַגְּלוּיִים** הגילוי של עצם הנשמה איננו קשור במציאותם המוגבלת ולכן מבחינתם **הוא נחשב כְּמוֹ דְּבָר שְׂנוֹטֵף** עליהם מלמעלה. **וְכִמוֹ שְׂרוּאִים בְּפִעַל בְּכֶמָה אֲנָשִׁים, שֶׁבְּהִיּוֹתָם בְּמָקוֹם שֶׁהָיוּ שָׁם גְּזוּרוֹת עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, הָיָה לָהֶם מְסִירוֹת נַפְשׁ בְּפִעַל מְשֻׁף בְּמָה וְכֶמָה שָׁנִים, וְכַשְּׁבָאוּ אַחֵר כֶּף לְמַדִּינֹת שְׂאֵפֶשֶׁר לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת מִתּוֹךְ הַרְחָבָה, אֵין נֶכֶר בֵּהֶם (כָּל כֶּף) הַמְּסִירוֹת נַפְשׁ שֶׁהָיָה לָהֶם מְקֻדָּם. פִּי זֶה שֶׁעָמְדוּ בְּמְסִירוֹת נַפְשׁ מְשֻׁף בְּמָה וְכֶמָה שָׁנִים הוּא לְפִי שֶׁהָאִיר בֵּהֶם גִּלּוּי עֲצָם הַנְּשָׁמָה שֶׁלְמַעַל מְכַחוֹת הַגְּלוּיִים** ובשעת מעשה הכוחות הגלויים התבטלו בפני הגילוי של עצם הנשמה **וְאוֹלָם לֹא נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי זֶה שְׁנוּי בְּכַחוֹת הַגְּלוּיִים עֲצָמָם. [דְּזֶה שֶׁלְמַדְנוּ בְּסֵעִף ה' שֶׁעֲצָם הַנְּשָׁמָה הִיא הַעֲצָם וּהַפְּנִימִיּוֹת (שֶׁל כֹּל דְּרוֹגוֹת הַנֶּפֶשׁ גַּם) דְּכַחוֹת הַגְּלוּיִים (כְּנ"ל סֵעִף ה) וְלִפִּי זֶה לְכַאוֹרָה הַתְּגַלּוֹתוֹ אֵינָנָה זֶרֶה לָהֶם, אֲךָ הַעֲנִיין הוּא, שֶׁשִּׁיכּוֹתָם שֶׁל הַכּוֹחוֹת הַגְּלוּיִים לְעֲצָם הַנְּשָׁמָה הִיא בְּכַךְ שֶׁהוּא הַעֲצָם שֶׁלָּהֶם כְּלוּמֹר הוּא הַנְּקוּדָה הַפְּנִימִית שֶׁלָהֶם מִצַּד הַיּוֹתָם חֵלֶק בְּלִתי נִפְרָד מִהַנְּשָׁמָה כֹּלָה וְאוֹלָם אֵין זֶה שֶׁיִּףּוּ לְעֵנִינָם שֶׁל כַּחוֹת הַגְּלוּיִים עֲצָמָם,**

המיוחד לו, היא קשורה בצורתו הגלויה של האיבר בה הוא שונה משאר האיברים. אולם מבחינת הנשמה חשיבותו העיקרית של האיבר היא היותו חלק בלתי נפרד מהאדם כולו, מבלי הבט אם מדובר ביד או ברגל.

כמו כן כאשר מדובר אודות הנשמה עצמה. ישנן כוחותיה הגלויים שהם שכלו ורגשותיו של האדם, וישנה עצם הנשמה. מבחינת המהות הפנימית של כוחות הנפש הרי מעלתו של כל כח היא בכך שהוא חלק בלתי נפרד מהנשמה כולה. אך מבחינת מציאותם הגלויה של הכוחות, לכל כח יש את מהותו הפרטית המיוחדת אותו. לכל כח ישנה ה'תבנית' הרוחנית המיוחדת אותו. מה שמיוחד את כח השכל היא ה'תבנית' הרוחנית של שכל, באותה מידה שמה שמיוחד את כח החסד שבנפש זו ה'תבנית' הרוחנית של חסד. 'תבנית' זו המגדירה את יחודיותו של כל כח נקראת בשם ה'ציר' בו הוא 'מְצוּייר'. כאמור, עצם הנשמה הינה ה'נשמה' של כל חלקי הנפש ושל כל הכוחות כולם. היא כשלעצמה איננה קשורה בתבנית זו או אחרת, מבחינת חשיבותו של כל כח היא מצד היותו חלק בלתי נפרד מהנשמה כולה. לגביה ה'ציר' הפרטי של כל כח, איננו תופס מקום.

מציאותם הגלויה של כוחות הנפש הינה מוגבלת, לכן התגלותה של עצם הנשמה כרוכה בהתבטלותם של הכוחות הגלויים ויציאתם מגדרם.

כיוון שהכוחות הגלויים הינם מציאותם הגלויה של האדם, אם כן כל זמן שהתגלותה של עצם הנשמה כרוכה ביציאתם של הכוחות מגדרם, אין התגלות זו קשורה כל כך עם האדם עצמו. על מנת שהתגלות זו תהיה קשורה באמת עם האדם עצמו, יש צורך שהכוחות הגלויים יהיו שותפים בכך.

נשבר ונדכא מזה שהוא נמצא בגלות הוא שגם כחות הגלויים שלו (הציור דכחות הגלויים) הם כמו חד עם העצם⁵⁶. ויש לומר, דזה שעצם הנשמה והציור דהכחות הם (דוגמת) שני ענינים, הוא לפי שגם עצם הנשמה היא מוגדרת בגדר, והגדר שלה היא למעלה מהציור דהכחות. אבל מצד עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, הפשיטות דהנשמה והציור דהכחות שלה הם כולא חד⁵⁷. ועל פי זה יש לומר, דבחינת המאור דהנשמה שמתגלית על ידי מסירות נפש היא עצם הנשמה כמו שהיא מוגדרת בענין הפשיטות שלמעלה מציור דכחות, ובחינת המאור

משא"כ זה שגילוי אלקות נוגע לעצם מציאותו, שלכן הוא נשבר ונדכא מזה שבזמן הגלות לא יש גילוי אלקות (ראה לעיל ס"ט) - הרי הגילוי דהתקשרות העצמית שמצד עצם הנשמה שמתגלית בזה שגילוי אלקות נוגע לעצם מציאותו הוא [נוסף על אופן דנתינת כח, גם] שהתקשרות העצמית עצמה מאירה בגילוי (בדוגמת הגילוי שלה בענין המס"ט), וגם גילוי זה (דעצם הנשמה עצמה) מתחבר עם הציור דכחות הגלויים. (57) ראה גם סה"מ מלוקט ח"ד ע' שעח.

(56) ועד"ז הוא בנוגע להמשכת האמונה בפנימיות (בדעת), דזה שהאמונה פועלת על הדעת הוא יתרון ועילוי לגבי ענין המס"ט. ויש לומר, דהמשכת האמונה בדעת, זה שנמשך בגילוי היא האמונה שמצד מזלי' חזי (מקיף דחי'*) אלא שהחיבור דהאמונה שלמעלה מדעת עם הדעת הוא ע"י המשכת עצם הנשמה [היינו שהגילוי דעצם הנשמה הוא רק נתינת כח לבחי' האמונה שמצד המקיף דחי' שתתחבר עם הדעת, ולא שמתגלית עצם הנשמה עצמה].

(* ראה סה"מ עת"ר ס"ע קנד. ובכ"מ.

ביאור

וְיֵשׁ לוֹמֵר, דְּהִסִּיכָה לְזֶה שֶׁעֲצָם הַנְּשָׁמָה כְּשֶׁלְעֲצָמָה וְהַצִּיּוֹר דְּהַכְּחוֹת כְּשֶׁלְעֲצָמָם הֵם (דְּגִמְתָּ) שְׁנֵי עֲנִינִים נִפְרָדִים אֲשֶׁר הַתְּגִלוֹתוֹ שֶׁל הָאֵחָד דּוֹרֶשֶׁת אֶת הַתְּבִטְלוֹתוֹ שֶׁל הַשֵּׁנִי, הוּא לְפִי שְׁגָם עֲצָם הַנְּשָׁמָה עִם הַיּוֹתָה לְמַעַלָּה מֵהַתְּבִיטָה הַמְּגִבֶלֶת שֶׁל כּוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ אֶךְ סוּף סוּף גַּם הִיא מְגִדֶרֶת בְּגִדְרָה וְתַבְנִיט' מְסוּיִמֵּת, וְהַגִּדְרָה וְהַתְּבִיט' שְׁלֵיהָ הוּא עֲצָם זֶה שֶׁהִיא מוּגֵדֶרֶת בְּכֶךְ שֶׁהִיא לְמַעַלָּה מֵהַצִּיּוֹר דְּהַכְּחוֹת. אֲבָל מִצַּד עֲצָם הַנְּשָׁמָה כְּמוֹ שֶׁהִיא מְשֻׁרֶשֶׁת בְּהַעֲצָמוֹת שֶׁל ה', הִרִי כֶּשֶׁם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינּוּ מוּגֵדֶרֶת בְּתַבְנִיט' כֹּל שֶׁהִיא, לֹא בְּתַבְנִיט' מוּגִבֶלֶת וְאֵף לֹא בְּתַבְנִיט' שֶׁל 'בְּלִי גְבוּל', שֶׁהִרִי כֶּשֶׁם דְּבַר מְסוּיִים הוּא דּוּוּקָא 'בְּלִי גְבוּל' וְאֵינּוּ שִׁיךְ לְגְבוּל' הִרִי גַם זֶה סוּף סוּף 'תַּבְנִיט' וְהַגִּדְרָה, וְאִדְרַבָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאֵחָד רְנוּשָׁא בְּתוֹכֵנוּ הַכֹּל, הֵן אֶת מְצִיאוֹת הַגְּבוּל' וְהֵן אֶת מְצִיאוֹת הַבְּלִי גְבוּל', כְּמוֹ כֵּן מִבְּחִינַת דְּרָגָה זֹה שֶׁל עֲצָם הַנְּשָׁמָה הִרִי הַפְּשִׁיטוֹת דְּהַנְּשָׁמָה' כְּלוֹמֵר הַיּוֹתָה 'מוֹפְשֻׁט' וּבְלִתִּי בְּעֵלֵת גְּבוּל וְהַצִּיּוֹר דְּהַכְּחוֹת שְׁלֵיהָ הֵם כּוֹלָא חֵד (= כּוֹלָם אֶחָד). וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ לוֹמֵר, דְּבְּחִינַת הַמְּאֹר דְּהַנְּשָׁמָה' שְׁמֵתְגִלִּית עַל יְדֵי מְסִירוֹת נֶפֶשׁ הִיא דְּרָגַת עֲצָם הַנְּשָׁמָה כְּמוֹ שֶׁהִיא מְגִדֶרֶת עֲדִיין בְּעִנְיָן הַפְּשִׁיטוֹת' שְׁלֵמְעֵלָה מְצִיּוֹר דְּכְחוֹת, וְלַעֲוֹמַת זֹאת בְּחִינַת

לְהַצִּיּוֹר שְׁלֵהֶם]. וְלַעֲוֹמַת זֹאת כֹּאשֶׁר מְדוּכָר בְּמִצְבַּח שֶׁל רוּחָה, רוּחָה גְּשְׁמִית הַכְּרוּכָה בִּינְיּוּחוֹת שֶׁל כּוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ, וְכִמוֹ כֵּן רוּחָה רוּחָנִית בְּעִבּוּדַת ה', פְּתִיחַת הַמוֹחַ וְהַלֵּב, הַגּוֹרֵמַת אֶת הַתְּגִלוֹתָם בְּמִלּוֹא עֲצוּמַתָּם שֶׁל כּוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ, וּבִיחַד עִם זֶה תְּשׁוּקָתָה שֶׁל עֲצָם הַנְּשָׁמָה לְגִאוּלָּה מְמַלְאָה אֶת כֹּל כּוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ עַד כַּדִּי כֶךְ שְׁאִינִם יְכוּלִים לְשִׂאת אֶת עֲצָם הַהִימְצָאוֹת בְּגִלוֹת, הִרִי הַגְּלוֹי דְּעֲצָם הַנְּשָׁמָה הַמְּתַבְטָא בְּזֶה שֶׁהוּא נֶשֶׁבֶר וְנִדְכָּא מֵעֲצָם זֶה שֶׁהוּא נִמְצָא בְּגִלוֹת הִרִי גִילּוֹי זֶה הוּא שְׁגָם כְּחוֹת הַגְּלוֹיִים שְׁלוֹ (לֹא רַק מֵהוֹתָם הַפְּנִימִית אֲלֵא גַם הַצִּיּוֹר דְּכְחוֹת הַגְּלוֹיִים) הֵם כְּמוֹ חֵד (=אֶחָד) עִם הָעֲצָם. הַסְּבֵרַת הַדְּבָרִים הָאֵמוּרִים לְקַמֵּן: הַהִבְדֵּל בֵּין הָאֲפֻנִים הָאֵמוּרִים בְּהַתְּגִלוֹתָה שֶׁל עֲצָם הַנְּשָׁמָה קֶשׁוֹר בְּדְרָגוֹת שׁוֹנוֹת הַקִּיּוּמֹת בַּה. כֹּאמֹר, הַנְּשָׁמָה הָאֱלוּקִית הִיא "אֱלוּקוֹת כְּפִי שׁוֹעֶשֶׂה בְּבַחֲנֵינָה נִבְרָא". בְּדוּגְמַת בֵּן הַנוֹצֵר מְטִיפַת הָרוּע שֶׁל אֲבִיו, הִרִי תְּחִילָה הִיא הִייתָה כְּלוּלָה בְּמוֹחוֹ שֶׁל הָאָבִי וְהִייתָה חֵלֶק בְּלִתִּי נִפְרָד מִמֶּנּוּ, לְאַחַר מִכֵּן הִיא יֵרֵדָה מִמוֹחוֹ שֶׁל הָאָבִי וְנִעֲשֶׂתָה בְּעֵלֵת מִמְשׁוֹת לְעֲצָמָה. כְּמוֹ כֵּן מְצִיאוֹתָה הַגְּלוֹיָה שֶׁל עֲצָם הַנְּשָׁמָה הִיא כְּזוֹ שִׁישׁ לֵה מִמְשׁוֹת מִשֵּׁל עֲצָמָה אֲלֵא שֶׁהִיא דְּבוּקָה וְאִמְרוּחֶתָה לְגַמְרִי בְּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֶךְ מְצִיאוֹתָה הָאֵמִיתִית בְּשׁוֹרְשָׁה הָעֵלְיוֹן הִיא כְּזוֹ שְׁאִינָנָה דְּבַר בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ אֲלֵא הִיא כְּלוּלָה בְּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמֶּשׁ.

דהנשמה שמתגלית על ידי הענין דכתיב מזה שנמצאים בגלות, הוא גילוי עצם הנשמה כמו שהיא מורשת בהעצמות.

יא) ויש לקשר זה עם המבואר בהמאמר⁵⁸ בפי' הכתוב ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית גו', דלאחרי שמה יצוה ויקשר את בני ישראל אזי יביאו ישראל למשה שמן זית גו', שישראל על ידי עבודתם יוסיפו גילוי אור במדריגת משה. ויש לומר מהביאורים בזה בעבודת האדם, דזה שמה מצוה ומקשר את בני ישראל, הוא, שהוא זן ומפרנס את האמונה, שהאמונה תהי' נוסף על כמו שהיא מצד הגילויים דהנשמה (מצד זה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות) גם מצד עצם הנשמה. [ויש לומר, דזהו מה שנאמר ואתה תצוה את בני ישראל, דלשון ואתה תצוה את בני ישראל משמע שמה מצוה (מקשר ומחבר) את בני ישראל עצמם, כי מצד עצם הנשמה, כל ישראל הם חד⁵⁹]. ועל ידי העבודה דישראל (לאחרי שנמשך בישראל גילוי עצם הנשמה על ידי משה), שגם כחות הגלויים שלהם (הציור דהכחות) יהיו מתאימים לעצם הנשמה, על ידי זה נעשה יתרון והוספה בבחינת עצם הנשמה שנמשכה ונתגלתה בהם על ידי משה (ויקחו אליך), כי על ידי זה מתגלה בה שרשה האמיתי כמו שהיא מורשת בהעצמות.

לפי שרשה הוא התקשרות העצמית שמצד עצם הנשמה (שלמעלה ממולי' חזי).

58) סעיף ד - הובא לעיל ס"ב.
59) וראה המשך תעריב ח"א פס"א, שבראי' ישנם חילוקי דרגות, וזה שהאמונה היא בכל ישראל בשוה הוא

ביאור

הנשמה. [פעולתו של משה רבינו איננה רק לקשר את בני ישראל עם אור אין סוף של הקדוש ברוך הוא אלא גם לקשר ולחבר אותם בינם לבין עצמם ויש לומר, דזהו מה שנאמר 'ואתה תצוה את בני ישראל', דלשון הפסוק 'ואתה תצוה את בני ישראל', ללא שמחבר בו עם מי נעשית ה'צוותא' והחיבור שלהם הרי מכך משמע שמה 'מצוה' (מקשר ומחבר) את בני ישראל עצמם כלומר מאחדם בינם לבין עצמם, פעולה זו גם היא קשורה בהתגלותה של עצם הנשמה כי מצד עצם הנשמה, כל ישראל הם חד (= אחד)]. ועל ידי העבודה דישראל עצמם (המתאפשרת לאחרי שנמשך בישראל גילוי עצם הנשמה על ידי משה), שגם כחות הגלויים שלהם (הציור דהכחות) עבודתם של בני ישראל היא להעמידם בצורה כזו שיהיו מתאימים לעצם הנשמה, על ידי זה נעשה יתרון והוספה בבחינת עצם הנשמה שנמשכה ונתגלתה בהם תחילה על ידי משה (ויקחו אליך), כי על ידי זה מתגלה בה שרשה האמיתי כמו שהיא מורשת בהעצמות.

ה'מאור דהנשמה' שמתגלית על ידי הענין ד'כתיב' מעצם זה שנמצאים בגלות, הוא גילוי עצם הנשמה כמו שהיא מורשת בהעצמות. יא) ויש לקשר זה עם המבואר בהמאמר 'ויקבל היהודים' בפרוש הכתוב 'ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית גו', שהפירוש הפנימי של הפסוק הוא דלאחרי שמה 'יצוה' ויקשר את בני ישראל אזי יביאו ישראל למשה שמן זית גו', כלומר שיש ישראל על ידי עבודתם יוסיפו גילוי אור במדריגת משה. לכאורה היה ניתן לחשוב שהוספה זו איננה כרוכה בעבודה מיוחדת של בני ישראל אלא היא באה ממילא על ידי עצם זה שהם מקבלים את השפעתו של משה רבינו [אולם יש לומר מהביאורים בזה כיצד דבר זה קשור בעבודת האדם, דזה שמה 'מצוה' ומקשר את בני ישראל, הוא, שהוא זן ומפרנס את האמונה, שהאמונה תהי' נוסף על כמו שהיא מצד דרגת הגלויים דהנשמה (מצד זה שהנשמה שלמעלה רואה אלקות) היא תהיה גם מצד עצם

וְלִהְיֶירָעָר, שעל ידי זה ניתוסף גם בהאחדות דישראל. שהאחדות דישראל על ידי עצם הנשמה שמתגלית בהם היא כמו דבר נוסף על מציאותם. ולכן, אחדות זו היא על ידי שעושים נפשם עיקר וגופם טפל⁶⁰. ועל ידי גילוי עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, שעל ידי זה גם הציור דכחות הגלויים הוא חד עם העצם, האחדות דישראל היא בכל הענינים שלהם, גם בענינים השייכים להגוף].
ועל פי זה יובן מה שכתוב בהמאמר⁶¹, דעל ידי שישראל מוסיפים (על ידי עבודתם) במדריגת משה, על ידי זה יהי' נר תמיד, דלכאורה, זה שהנר דהנשמה (נר⁶² הוי' נשמת אדם⁶³) הוא תמיד (בשוה, בלי שינוי), הוא על ידי גילוי עצם הנשמה שנמשך על ידי משה (ואתה תצוה), דבעצם הנשמה אין שייך שינוי, ובהמאמר אומר שהענין דנר תמיד הוא על ידי שישראל מוסיפים במדריגת משה, ויקחו אליך. ויש לומר, שבהגילוי דעצם הנשמה בדרך מלמעלה למטה על ידי ואתה תצוה, יש חילוק בין ערב ובוקר. שעיקר הגילוי שלה הוא כשישנם העלמות

60) ראה תניא פרק לב.

61) סעיף ד.

62) משלי כ, כז.

63) ראה בהמאמר סט"ו.

ביאור

וְעַל פִּי זֶה יוֹבֵן מַה שֶּׁכָּתוּב בְּהַמְאָמֵר וּקְבַל דִּישְׂרָאֵל. כיוון שְׁהָאֲחָדוֹת דִּישְׂרָאֵל הַנִּגְרַמֶּת עַל יְדֵי עֵצֶם הַנְּשָׁמָה שְׁמִתְגַּלִּית בָּהֶם אֲשֶׁר הַתְּגַלּוֹת זֹו דוֹרֶשֶׁת אֵת הַהִתְבַּטְּלוֹת שֶׁל גּוּפִם וּכְחוֹתֵיהֶם הַגְּלוּיִים. כִּיּוֹן שֶׁמִּבְחִינָתָם יֵשׁ הַבְּדֵל בֵּין יְהוּדֵי אֶחָד לַיהוּדֵי אֲחֵר, לִכֵּן הָיָא אֲחָדוֹת זֹו נִחְשָׁב כְּמוֹ דְּבָר שְׁנוֹסֵף עַל מְצִיאוֹתָם הַגְּלוּיָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁלְעֲצָמָה. וְלִכֵּן, דְּבַר זֶה בֵּא לִידֵי בִּיטוּי בְּכַךְ שֶׁאֲחָדוֹת זֹו הָיָא עַל יְדֵי שְׁכֻנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים וּמַחֲשִׁיבִים אֵת נַפְשָׁם כְּעֶקֶר ׀ אֵת גּוּפָם כְּטַפֵּל בִּאֲפֻן זֶה קֶשֶׁה לְרֹאוֹת אֵת שִׁיכוּתוֹ שֶׁל יְהוּדֵי אֶחָד לַיהוּדֵי אֲחֵר גַּם כְּדַבְרִים הַשִּׁיכִים לְגוּפוֹ וּמְצִיאוֹתוֹ הַפְּרֻטִית. וְאוּלַם עַל יְדֵי גְלוּי עֵצֶם הַנְּשָׁמָה כְּמוֹ שֶׁהָיָא מְשֻׁרְשֵׁת בְּהַעֲצָמוֹת, שְׁכֵאמֹר עַל יְדֵי זֶה גַם הַצִּיּוֹר דְּכֹחוֹת הַגְּלוּיִים הוּא 'חֵד' עִם הָעֵצֶם, אוּי גַם הָאֲחָדוֹת דִּישְׂרָאֵל הָיָא לֹא רַק כְּעֵצֶם נַפְשָׁם אֲלֵא בְּכָל הָעֲנִינִים שֶׁלָּהֶם, גַּם בְּעֲנִינֵים הַשִּׁיכִים לְהַגּוּף].

וְעַל פִּי זֶה יוֹבֵן מַה שֶּׁכָּתוּב בְּהַמְאָמֵר וּקְבַל דִּישְׂרָאֵל, דְּעַל יְדֵי שִׁישְׂרָאֵל מוֹסִיפִים (עַל יְדֵי עֲבוּדָתָם) בְּמִדְרַגַּת מֹשֶׁה, עַל יְדֵי זֶה דוּקָא יְהִיָּה גַר תְּמִיד, דְּלְכֹאוּרָה, זֶה שֶׁהַגַּר דְּהַנְּשָׁמָה כְּלוֹמֵר אֹר הַנְּשָׁמָה (הַנְּמַשְׁלֵת לִנְר כְּכֹתוּב "גַּר הָיָו' נִשְׁמַת אָדָם") הוּא יִצְלִיָּה לְהֵאִיר לְתַמִּיד (כְּלוֹמֵר לְמֵרוֹת הַעֲלִיּוֹת וְהִירִידוֹת בָּהֶם נִתּוּן הָאֵדָם, אֹר הַנְּשָׁמָה יֵאִיר בְּאֲפֻן שְׁוָה כְּכֹל הַמְּצַבִּים הַמְּשֻׁנָּים, בְּלֵי שְׁנוּי), הוּא לֹא בְּכוּחוֹ שֶׁל הָאֵדָם עֲצָמוֹ אֲלֵא דוּקָא עַל יְדֵי גְלוּי עֵצֶם הַנְּשָׁמָה שֶׁנִּמְשָׁף וּמִתְגַּלָּה עַל יְדֵי מֹשֶׁה (שׁוֹ עֲבוּדָתוֹ כְּאֵמֹר 'וְאַתָּה תִּצְוֶנָּה'), כִּיּוֹן שֶׁלְעוֹמֶת מְצִיאוֹתוֹ הַגְּלוּיָה שֶׁל הָאֵדָם הַנִּתְּוֶנָּה תַּחַת שִׁנוּיִים תְּמִידִים הָיָי דְּבַעֲצָם הַנְּשָׁמָה אֵין שִׁיף שְׁנוּי, וְאוּלַם בְּהַמְאָמֵר אוֹמֵר שֶׁהַעֲנִינֵן דְּגַר תְּמִיד הוּא דוּקָא קְשׁוֹר בְּפַעֲלוֹתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שִׁישְׂרָאֵל מוֹסִיפִים בְּמִדְרַגַּת מֹשֶׁה, וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ. וְיֵשׁ לֹמֵר, שֶׁבְּהַגְּלוּי דְּעֵצֶם הַנְּשָׁמָה הַנְּעֻשָׂה בְּדֶרֶךְ וּבְצוּרָה שֶׁל 'מְלַמְעֵלָה לְמֹטָה' כְּלוֹמֵר לֹא מְצִידוֹ שֶׁל הָאֵדָם אֲלֵא עַל יְדֵי 'וְאַתָּה תִּצְוֶנָּה' כְּלוֹמֵר עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבִּינוּ, אֲכֵן יֵשׁ חֵלּוּק וְהַבְּדֵל בֵּין תְּקוּפָה רֹחֲנִית שֶׁל 'עֶרֶב' וּבֵין כּוֹז שֶׁל 'בֹּקֵר'. שֶׁעֶקֶר הַגְּלוּי שֶׁלָּה שֶׁל עֵצֶם הַנְּשָׁמָה כְּשֶׁלְעֲצָמָה הוּא דוּקָא בְּשִׁישְׁנָם הַעֲלָמוֹת וְהִסְתָּרִים כְּלוֹמֵר דְּבָרִים הַמְּעִלִּימִים וּמְסִתְרִים עַל מְצִיאוֹת ה' וּמְנַסִּים לְמַנּוּע מִיהוּדֵי לְמֵלֵא אֵת רְצוֹן ה' (זֹו תְּקוּפָה שֶׁל חוֹשֶׁךְ

בְּתַחֲלִיל הַמְּאָמֵר בְּסַעֲפֵי א' הַחֹכֵר הַדְּיוּק בְּפִסּוּק 'וְאַתָּה תצוה' בְּכַךְ שֶׁנֹּאמַר בּו שְׁנֵרוֹת הַמְּנוּרָה צְרִיכִים לְהִיּוֹת 'נֵר תְּמִיד' לְמֵרוֹת שֶׁזְּמַן הַדְּלָקָתָם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֵינוֹ בְּמִשְׁךְ כֹּל הַיְּמִמָּה אֲלֵא דוּקָא מְעַרְב עַד בּוֹקֵר. עַל כֵּךְ מְבֹאֵר בְּמֵאמֵר 'וּקְבַל דִּישְׂרָאֵל' שֶׁל "כ"ק אֲדַמּוּרֵי הַרִּי"צ שֶׁהַדְּבַר קְשׁוֹר בְּמִשְׁמַעוֹתָם הַרֹחֲנִית שֶׁל הַנּוֹרוֹת, אֲשֶׁר הַנּוֹרוֹת הֵינָם הַנְּשָׁמוֹת כְּכֹתוּב "נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם".

והסתרים (ערב) שעל ידי זה מתעורר ומתגלה כח המסירות נפש, וכמו שנתבאר לעיל (סעיף י"ד), שגם אלה שבזמן הגזירה (ערב) עמדו במסירות נפש, כשבאו למקום שאפשר לעסוק בתורה ומצוות מתוך הרחבה (בוקר), אין ניכר בהם המסירות נפש שהי' להם מקודם. ואמיתית הענין דנר תמיד (שאין שייך בו שינוי) הוא על ידי עבודתם של ישראל שגם כחות הגלויים יהיו חד עם עצם הנשמה, ויקחו אליך.

ועל פי זה יש לבאר זה שכתית למאור נאמר בכתוב בהמשך לויקחו אליך גו' כי בכתית למאור נכלל גם זה שישאל גם זה שבורים ונדכאים (כתית) מזה שהם בגלות, דענין זה הוא על ידי עבודתם של ישראל שגם כחות הגלויים שלהם יהיו מתאימים לעצם הנשמה, ובחי' המאור דהנשמה שמתגלית על ידי זה היא עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, ולכן נאמר כתית למאור בהמשך לויקחו אליך גו'.

יב) והנה הפירוש (בפשטות) בואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך גו' הוא שמשוה יצוה את בני ישראל שיקחו אליך גו'. ומזה מובן גם בפנימיות הענינים, דזה שמשוה מצוה ומקשר את בני ישראל הוא באופן שממשיך להם נתינת

ביאור

שְׁבוּרִים וְנִדְכָּאִים (פְּתִית) מַעֲצֵם זֶה שְׁהֵם בְּגִלוּת, דְּעֵנִין זֶה הוּא עַל יְדֵי עֲבוּדְתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁהֵם פּוֹעֲלִים שְׁגָם כְּחוֹת הַגְּלוּיִים שֶׁלָּהֶם יְהִיּוּ מִתְאִימִים לְעֵצָם הַנְּשָׁמָה, וּבְחִינַת הַמְּאֹר דְּהַנְּשָׁמָה שְׁמִתְגַּלֶּיֶת עַל יְדֵי זֶה הִיא עֵצָם הַנְּשָׁמָה כְּמוֹ שְׁהִיא מְשַׁרְשֶׁת בְּהַעֲצָמוֹת, וְכִיוּן שׁוֹה קְשׁוּר בַּעֲבוּדָתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֵן נֶאֱמַר 'פְּתִית לְמֵאֹר' בְּהַמְשָׁךְ ל'וִיקְחוּ אֵלֶיךָ גו'.

יב) בסעיף זה מבואר שגם העבודה הבאה מצידם של בני ישראל עצמם נעשית על ידי נתינת כח ממשוה רבינו, וכמו כן בדורינו אנו על ידי נתינת כח מנשיא דורינו.

וְהִנֵּה הַמִּילִים 'וִיקְחוּ אֵלֶיךָ' הַקְּשׁוּרוֹת בַּתְּפִידִים שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲצָמָם גַּם הֵן שׁוֹיכוֹת לַמִּילִים 'ואתה תצוה' הַקְּשׁוּרוֹת בַּעֲבוּדָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ שְׁהָרִי הַפְּרוֹשׁ (בְּפִשְׁטוֹת עַל פִּי פִּשְׁטוֹ שֶׁל מִקְרָא) בְּפִסּוּק 'וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיקְחוּ אֵלֶיךָ גו' הוּא שְׁמֹשֶׁה יְצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁהֵם יִקְחוּ אֵלֶיךָ גו'. וְהִנֵּה מוֹבָן שֶׁכֵּן גַּם בְּפִנְיֵימִיּוֹת הָעֵנִינִים, דְּזֶה שְׁמֹשֶׁה 'מְצַוֶּה' וּמְקַשֵּׁר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא לֹא רַק בְּאוֹפֵן כּוֹה שְׁלֵאֲחֵר מִכֵּן הֵם צְרִיכִים לַעֲבוֹד אֶת עֲבוּדָתָם לְבַד לְלֹא כּוֹחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ אֲלֵא זֶה בְּאִפְסָן שְׁהוּא מְמַשְׁיֵף מִשְׁפִּיעַ וְנוֹתֵן לָהֶם נְתִינַת כֹּחַ גַּם עַל עֲבוּדָתָם הַבֹּאֵה

'עֶרֶב' שְׁעַל יְדֵי זֶה מִתְעוֹרֵר וּמִתְגַּלֶּה כֹּחַ הַמְּסִירוֹת נֶפֶשׁ, אֲךָ כֹּאשֶׁר מַגִּיעָה תְּקוּפָה שֶׁל 'בּוֹקֵר' נִעְלַמְתָּ הַתְּגִלָּתָהּ שֶׁל עֵצָם הַנְּשָׁמָה וְכִמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר לְעֵיל (סעיף י"ד), שְׁגָם אֵלֶּה שְׁבִזְמַן הַגְּזֵרָה (זְמַן שֶׁל 'עֶרֶב') עָמְדוּ בְּמְסִירוֹת נֶפֶשׁ, כְּשֶׁבָּאוּ לְמִקְוֵם שְׁאֶפְשֵׁר לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת מִתּוֹךְ הַרְחָבָה (מַצַּב שֶׁל 'בִּקְר'), אֵינִן נִכְרָ בְּהֵם הַמְּסִירוֹת נֶפֶשׁ שְׁהֵינָה לָהֶם מְקַדָּם. וְאִם כֵּן, אֲמִתִּית הָעֵנִין (=הענין האמיתי) ד'גַּר תְּמִיד' (שְׁאִין שִׁיף בּוֹ שְׁנוֹי וּמִמְשִׁיךְ לְהֵאִיר גַּם בַּתְּקוּפָה שֶׁל 'בּוֹקֵר') הוּא עַל יְדֵי עֲבוּדְתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁהַעֲבוּדָה הַמוֹטֵלַת עֲלֵיהֶם הִיא לְגֵרוֹם לְכַךְ שְׁגָם כְּחוֹת הַגְּלוּיִים יְהִיּוּ חַד (=אחד) עִם עֵצָם הַנְּשָׁמָה, שׁוֹה הוֹסְפָה הַבֹּאֵה עַל יְדֵם 'וִיקְחוּ אֵלֶיךָ'. עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵמוּרִים יוֹבֵן הַמַּחֲכֵר בְּסֵעִף ח' שֶׁלְכֹאֲרֵה הַמִּילִים 'כתית למאור' הַקְּשׁוּרוֹת בְּגִלוּי הַמְּאֹר' שֶׁבִּנְשָׁמָה הִיוּ צְרִיכוֹת לְהִיכַתֵּב בַּחֲלֻק הַרְּאשׁוֹן שֶׁל הַפִּסּוּק 'ואתה תצוה' הַמְּדַבֵּר עַל עֲבוּדָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ, מְדוּעַ אִם כֵּן הֵן מוֹפִיעוֹת בַּחֲלֻק הַשְּׁנִי שֶׁל הַפִּסּוּק הַמְּדַבֵּר עַל עֲבוּדָתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ לְבָאֵר אֵת זֶה שְׁהַעֲנִינִן שֶׁל 'פְּתִית לְמֵאֹר' נֶאֱמַר בְּכַתּוּב בְּהַמְשָׁךְ ל'וִיקְחוּ אֵלֶיךָ גו', כִּי בְּמִשְׁמַעוֹת שֶׁל 'כְּתִית לְמֵאֹר' נִכְלָל לֹא רַק הַכְּתִית הַקִּיִּים בּוֹמֵן שֶׁל גִּיּוּרָה אֲלֵא גַּם זֶה שְׁיִשְׂרָאֵל הֵם

כח גם על ויקחו אליך גו'. וכמו כן הוא בנוגע למשה שבדורנו, כ"ק מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו, שעבודתו לעורר ולגלות את האמונה שבכל אחד מישראל שמצד עצם הנשמה היא באופן שאחר כך יעבדו עבודתם בכח עצמם, ועד שיהיו נר תמיד שאין שייך בו שינוי גם מצד כחות הגלויים.

ועל ידי זה זוכים בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהי גילוי אלקות גם מצד המטה. ויהי אז הבאת השמן והדלקת הנרות (ויקחו אליך שמן גו' להעלות נר תמיד) גם בגשמיות, בבית המקדש השלישי, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

ביאור

ועל ידי זה זוכים בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה, שאז כשם שהתגלותה של אור הנשמה הוא גם מצד מציאותו הגלויה של האדם כך גם בכל העולם יהיה גילוי אלקות גם מצד המטה. ויהיה אז הבאת השמן והדלקת הנרות (ויקחו אליך שמן גו' להעלות נר תמיד) גם בגשמיות, כלומר הדלקת המנורה בבית המקדש השלישי, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, בקרוב ממש.

לאחר מכן הרמוזה במילים 'ויקחו אליך גו'. וכמו כן הוא בנוגע למשה שבדורנו, כבוד קדשת מורי ורבי אדמו"ר נשיא דורנו, שעבודתו לעורר ולגלות את האמונה שבכל אחד מישראל שמצד עצם הנשמה היא באופן שהוא נותן להם כח שאחר כך יעבדו עבודתם בכח עצמם, והכח שניתן על ידו הוא עד כדי כך שהם יצליחו שיהיו נר תמיד שאין שייך בו שינוי גם מצד כחות הגלויים.

עיצוב ועימוד:

חזק הוצאה לאור בע"מ - office@chazak.co.il - 08 - 8502772 08 - 8502771